UPPSALA
UNIVERSITET

”Hittar bättre artiklar nu”

En studie av biblioteksundervisning i en högskolekontext

Olof Rodriguez-Åkerstedt

Institutionen för ABM
Uppsatser inom biblioteks- & informationsvetenskap ISSN 1650-4267
Masteruppsats, 30 högskolepoäng, 2017, nr 732

Författare/Author
Olof Rodriguez-Åkerstedt

Svensk titel
”Hittar bättre artiklar nu”. En studie av biblioteksundervisning i en högskolekontext.

English Title
”Finding better articles now.” A study of information skills teaching in a university context.

Handledare/Supervisor
Jan Hjalmarsson

Abstract

The purpose of this study is to contribute to an increased understanding of the importance of user education in relation to undergraduates´ bachelor thesis. The secondary purpose of the study was to investigate how institutional impact is reflected in student text production. The starting point of the study is an observation of user education at Södertörn University Library, where students in the process of writing their bachelor thesis in tourism participated. This student group became the focus of the study.

Through a survey, feedback was collected concerning what the students think the user education might have contributed to in relation to their thesis writing. Whether the importance of user education reflected in the papers has been investigated based on a comparative reference analysis that included bachelor theses in tourism science published between 2015 and 2017.

The students' questionnaire answered in general in the support of the user education, where an increased focus on searching in databases and after scientific articles was emphasized. The comparative reference analysis also did not dispute what was expressed in the questionnaire survey although the difference was marginal to those who participated and those that did not.

Based on Norman Fairclough's critical discourse analysis, it was investigated how institutional impact was reflected in selected papers. By analysing the user education and guidelines, it was possible to see how a certain type of academic discourse was reproduced in the theses.

This study describes the importance of library education in several ways. The discourse analysis showed that library education has a role as a genre of governance where academic and disciplinary discourse is reproduced. The survey also showed that library education constitutes a cognitive authority towards the students, which correlated with the reference analysis.

Ämnesord
Biblioteksundervisning, informationsanvändning, högskolestudenter, diskurser.

Key words
Information skills teaching, Information use, Undergraduate students, Discourses.

Innehållsförteckning

1. Inledning 1
2. Syfte och frågeställning 2
3. Disposition 2
4. Begreppsdefinitioner 3
5. Tidigare forskning 6
6.Teori och metod 15
6.1. Socialkonstruktionism 16
6.1.1 Kritisk diskursanalys och Faircloughs diskursanalys 16
6.2. Faircloughs diskursanalys som metod 19
6.2.1. Den sociala praktiken 20
6.2.2. Den diskursiva praktiken 22
6.2.3. Textanalys 23
6.3. Referensanalys 23
6.4. Enkätundersökning 27
6.4.1. Websurvey 28
7. Resultat av websurvey-undersökningar 31
8. Biblioteksundervisning och informationsanvändning 37
8.1. Diskursanalys av biblioteksundervisningen 37
8.1.1. Observation av undervisning i kritisk informationssökning och kognitiv auktoritet 38
8.1.2. Biblioteksundervisningen utifrån social praktik 43
8.1.3. Biblioteksundervisningen utifrån diskursiv praktik 48
8.2. Diskursanalys av riktlinjedokument 49
8.2.1. Kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) och kursbeskrivning för kandidatuppsats 50
8.3. Diskursanalys av uppsatsarbeten 53
8.3.1. Uppsatserna utifrån social praktik 54
8.3.2. Uppsatserna utifrån diskursiv praktik 56
8.3.3. Textanalys av uppsatserna 58
8.4. Referensanalys av uppsatserna 59
9. Slutdiskussion 63
10. Sammanfattning 66
Käll- och litteraturförteckning 68
Bilaga 1: Websurvey 71

1. Inledning

När jag först började mina högskolestudier deltog jag i en obligatorisk kurs på högskolebiblioteket. Jag minns mest kursen som en rundvandring på biblioteket med en enklare visning av hur vi kunde söka efter böcker. Jag kan inte alls minnas att jag deltog i någon biblioteksundervisning inför mitt kandidatuppsatsskrivande, men detta var 2008. Det jag kommer ihåg var att mitt initiala sökande efter källor till kandidatuppsatsen var mycket trevande, ofta med träffar i Google som utgångspunkt.

Under mina studier i biblioteks-och informationsvetenskap deltog jag vid ett annat undervisningstillfälle, för studenter i färd med att skriva kandidatuppsats. Engagemanget var väldigt blandat och jag började fundera kring vad studenterna tar med sig från undervisningen. Den undervisande bibliotekarien uttryckte att de visserligen hade fått återkoppling från studenter men att det vore intressant att se vad de fått användning för i sina uppsatsarbeten.

Inför denna studie ville jag således fånga upp vilken betydelse biblioteksundervisningen kan ha för studenters uppsatsarbeten, vad de själva tänker och hur det tar sig uttryck i deras uppsatser. Min övertygelse är att sättet vi betraktar olika former av texter och information också är relaterat till hur vi själva formulerar oss i olika kontexter då olika format kräver olika former av språkbruk och upplägg. Jag ville därför även analysera studenternas textproduktion såväl som biblioteksundervisningen med fokus på hur institutionell påverkan återspeglar sig.

Med dessa utgångspunkter började jag fråga högskolebibliotek om möjlighet att observera biblioteksundervisningen. Observationstillfället blev undervisningen i kritisk informationssökning på Södertörns högskolebibliotek utifrån vilket denna studie tar avstamp.

Studien innefattar en kvalitativ inriktning där ett undervisningstillfälle, studenternas kursplan, kursbeskrivning och utvalda uppsatser analyseras utifrån Norman Faircloughs kritiska diskursanalys. Den kvantitativa delen av studien består av en enkätundersökning och en jämförande referensanalys av uppsatser av studenter som har- respektive inte har deltagit på biblioteksundervisningen.

Studien inriktar sig på uppsatser publicerade år 2015-2017 inom turismvetenskap C (kandidatnivå) vid Södertörns högskola och min förhoppning är att den kan bidra till en ökad förståelse för biblioteksundervisningens betydelse.

Jag vill rikta ett stort tack till Jan Hjalmarsson, Therese Lind och Gustaf Onn som på olika sätt bidragit till att denna studie kunnat genomföras.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna undersökning är att undersöka vilken betydelse biblioteksundervisning vid ett högskolebibliotek kan ha för studenters referensarbete. Detta innefattar vilken kunskap studenterna tar med sig från tillfället för att sedan applicera på sitt examensarbete. Det sekundära syftet är att utreda hur institutionell påverkan tar sig uttryck i studenternas textproduktion.

Mina initiala frågeställningar är:

- Vad tänker studenterna att biblioteksundervisningen kan ha bidragit till för deras uppsatsarbete?
- Finns det en påtaglig skillnad mellan referensbruket hos de studenter som deltagit i biblioteksundervisningen och de som inte deltagit i undervisningsmomentet?
- Hur återspeglar sig institutionell påverkan i studenternas textproduktion?

3. Disposition

Intentionen med detta kapitel är att erbjuda läsaren en disposition över uppsatsen. I föregående kapitel beskrevs bakgrunden till denna studie och dess övergripande fokus. Begrepp som återkommer i uppsatsen kommer att klargöras närmare i nästföljande kapitel. Vad begreppen innefattar berörs även oundvikligen i kapitel 5 som behandlar tidigare forskning då informationssökning och informationsanvändning har studerats utifrån olika utgångspunkter. Kapitel 6 beskriver uppsatsens teoretiska och metodologiska ansatser där Faircloughs diskursanalys förklaras närmare såväl

som referensanalysen och enkätundersökningen. Resultatet från enkätundersökningen presenteras vidare i kapitel sju då den kan ses som en kompletterande undersökning till diskursanalysen och referensanalysen som presenteras i kapitel 8. Diskursanalysen är indelad i tre delar där jag först analyserar ett undervisningstillfälle på det aktuella högskolebiblioteket för att sedan analysera riktlinjedokument och slutligen utvalda studentuppsatser. Referensanalysen följer som avslutande del till analys-kapitlet där det kvantitativa resultatet presenteras i tabeller.

I kapitel 9 diskuterar jag vad som kommit fram i denna studie, vilka slutsatser det går att dra ifrån den och förslag på fortsatt forskning. Avslutningsvis följer ett sammanfattande kapitel.

4. Begreppsdefinitioner

I detta kapitel ämnar jag definiera grundläggande begrepp som återkommer i studien.

Biblioteksundervisning

Den pedagogiska verksamheten vid Södertörns högskolebibliotek står i centrum för undersökningen vilken benämns ”undervisning i kritisk informationssökning” (Södertörns högskola, 2017a). För att underlätta för läsaren kommer jag att benämna verksamheten ”biblioteksundervisning/-en” genom texten. Samma typ av undervisning benämns dock lite olika på olika högskolebibliotek. Vid Stockholms universitetsbibliotek kallas den exempelvis ”kurs i informationskompetens” (Stockholms universitet, 2017). Det råder dock en diskussion rörande vad begreppet informationskompetens bör innefatta. Då begreppet återkommer i nästa kapitel men även är vanligt förekommande inom biblioteks- och informationsvetenskap följer en kort redogörelse.

Informationskompetens

Olof Sundin (2008:26) uttrycker att aktiviteter relaterade till begreppet informationskompetens (information literacy) sedan slutet av 1980-talet kommit att ersätta benämningar som biblioteksundervisning, undervisning i informationssökande och biblioteksinstruktion. Begreppet informationskompetens kom tidigt att beskrivas som en uppsättning färdigheter vilket mötte kritik då ingen riktig konsensus kunde

nås rörande vad begreppet egentligen innefattar (Sundin, 2008:27). Christina Doyle menade exempelvis att det handlar om en tematisk samling av färdigheter en person behöver för att leva i kunskapsåldern (Sundin, 2008:27). Andra definitioner av begreppet berör användningen av information, för Christine Bruce kom det till exempel att innefatta kollektiv kompetens och ett ansvar gentemot omvärlden (Sundin, 2008:28). Limberg, Hultgren och Jarneving (2002) beskriver slutligen begreppet som följande:

> (…) informationskompetens som omfattar konsten att söka och finna information men också att bedöma relevans, att värdera och kritiskt granska informationen, att analysera och sammanställa material från olika källor för att skapa kunskap (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:16).

Informationsanvändning

När jag i denna studie pratar om ”informationsanvändning” åsyftar jag främst vilken typ av information studenter använt och varför. **”**Varför” kan dock rymma en mängd olika frågor och en mer djupgående studie i hur studenter använt sig av källor ryms inte i denna uppsats. Informationsanvändning i en vidare definition innefattar nämligen hur information förstås, bearbetas och analyseras (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:28). ”Informationsbehov” är ett annat begrepp som behöver klargöras då det är vad som utlöser och präglar människors informationssökningsprocess och grundar sig i behovet att veta någonting (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:23).

Informationsbehov

Informationsvetare gör en distinktion mellan objektivt och subjektivt informationsbehov, enligt vilka det förstnämnda berör en problemsituation och det sistnämnda yttras i en användares fråga till en bibliotekarie eller ett informationssystem (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:23-24). Det objektiva informationsbehovet skådas ofta i inlärningskontexter där en elev eller student har fått en uppgift den ska genomföra och för vilken denne behöver söka information (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:24). En och samma objektiva informationsbehov kan således leda till skilda subjektiva informationsbehov när elever med olika förutsättningar ställer en fråga till en bibliotekarie eller informationssystem. Då denna studie cirkulerar studentuppsatser handlar det övergripande om objektiva informationsbehov som under deras skrivprocess blivit subjektiva.

Kognitiv auktoritet

I kapitlet ”8.1.1 Observation av undervisning i kritisk informationssökning och kognitiv auktoritet” går jag in på vilka källor som beskrivs som tillförlitliga, och hur, inom biblioteksundervisningen utifrån deltagande vid undervisningstillfället vid Södertörns högskolebibliotek och vad som menas med ”kognitiv auktoritet” behöver klargöras.

Ett dokuments kognitiva auktoritet bedöms exempelvis utifrån vem upphovspersonen är, dess materialitet (hur det presenteras) och huruvida innehållet korrelerar med vår tidigare förståelse (Sundin, Francke, Andersen, 2009:186). Begreppet innefattar förutom informationskällor även fysiska personer eller institutioner.

Soo Young Rieh (2010:1340) betonar att auktoritet inte betyder expertis utan att det beskriver relationen mellan minst två parter medan någon kan vara en expert inom ett område utan att det erkänns. När källors auktoritet diskuteras är det således i relation till en rad olika parter inom en eller flera kontexter.

Gällande biblioteksundervisning som är fokus i denna studie framstår relationen parterna emellan som tydlig då undervisande bibliotekarie, (som i sin tur representerar institutionen högskolebiblioteket), utgör en auktoritet gentemot deltagande studenter. Young Rieh (2010:1340) skiljer mellan epistemisk auktoritet och deontisk auktoritet där det tidigare handlar om att vara kunskapsmässigt överlägsen inom något område och det senare en påtvingad auktoritet. Epistemisk auktoritet är således det som inom LIS benämns kognitiv auktoritet medan en annan term för deontisk auktoritet är administrativ auktoritet (Young Rieh, 2010:1340). En undervisande bibliotekarie upprätthåller således två typer av auktoritet, men till vilken utsträckning rollen är auktoritär beror på den andra parten (studenterna) och kontexten. Enligt Young Rieh (2010:1340) handlar nämligen kognitiv auktoritet om influens och huruvida någons ord påverkar en annan part varierar. För att vara en kognitiv auktoritet krävs dock att influensen är erkänd på ett officiellt sätt (Young Rieh, 2010:1340). En persons kognitiva auktoritet kan även betraktas utifrån två aspekter, någons expertis och hur ansedd personen är (Young Rieh, 2010:1340). Expertis är någonting svårt att mäta direkt genom att exempelvis observera någons skicklighet och kunnighet, anseddhet väger således tyngst vilket avgörs utifrån exempelvis någons titel eller yrkesroll (Young Rieh, 2010:1340). Det kan därför i denna studies

kontext konstateras att en undervisande högskolebibliotekarie åtminstone utgör en viss kognitiv auktoritet gentemot studenterna.

Diskurs

I studiet av studenternas textproduktion har jag som nämnt tagit avstamp i Norman Faircloughs diskursanalys och ”diskurs” åsyftar det sätt en viss del av världen (fysisk, social, psykologisk) representeras (Fairclough, 2003:17). Olika diskurser skiljer sig i hur sociala, abstrakta eller konkreta händelser är representerade, vad som exkluderas/inkluderas men även hur relationer, processer, sociala aktörer och en händelses tid och plats är representerade (Fairclough, 2003:17). Diskurser är ofta i konkurrerande roll gentemot varandra och associerade med hur grupper av personer tillhörande olika sociala positioner handlar (Fairclough, 2003:17). Lite förenklat är en diskurs, enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000:71) ”ett visst sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)”. När begreppet används i denna studie är det Winther Jørgensens och Phillips (2000) definition som åsyftas.

I följande kapitel där tidigare forskning presenteras kommer även begreppet informationssökning att beröras närmare såväl som denna studies vetenskapliga kontext.

5. Tidigare forskning

Hur människor söker information är ett område av stort intresse inom biblioteks- och informationsvetenskap. Denna studie tar form inom ramarna för forskningsfältet INSU (*Information Needs, Seeking and Use*) då studenters informationsanvändning står i centrum och mer indirekt deras informationssökning. Intentionen med detta kapitel är att först beskriva tongivande riktningar och studier inom INSU-fältet för att ge studien en övergripande kontext.

En bred sökning genomfördes efter studier med liknande inriktning som föreliggande i både internationell och svensk kontext vars mest relevanta resultat presenteras därefter.

Louise Limberg, Frances Hultgren och Bo Jarneving (2002:21) uttrycker att modeller för informationssökning presenterade av forskare delvis är formulerade

utifrån hur information definieras och delvis utifrån hur människors avsikt till informationssök definieras. Limberg, Hultgren och Jarneving (2002:21) beskriver med referens till Michael Buckland (professor vid Berkeleyuniversitet), tre olika sätt att uppfatta information: som en process, som kunskap eller som ting (data/dokument) (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:21). Buckland betonar det sistnämnda perspektivet då informationssystem och informationsåtervinningssystem endast kan behandla information som föremål (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:21). De två första perspektiven är, detta till trots, dominerande inom informationsvetenskap där information ses som en mänsklig konstruktion utifrån vilken människor skapar mening (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:21-22). Med denna utgångspunkt hamnar även fokus på kognitiva strukturer och mentala processer hos informationsanvändare och informationssökare, vilket har kritiserats för att vara en för snäv och individcentrerad ansats (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:22). Kritiken grundar sig i att fokuset på kognitiva strukturer utelämnar den sociokulturella kontexten såväl som olika intressen och variationer (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:22). Tom Wilson, som är professor vid universitet i Sheffield, redogör för en rad modeller av informationssökningsprocessen och grupperar dem i tre koncentriska cirklar (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:22). Den innersta cirkeln beskrivs som *information searching* vilket Wilson skiljer från *information seeking* (den mellersta cirkeln) (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:22). Information searching handlar om en enklare sökning vid ett enstaka tillfälle medan information seeking innefattar upprepade sökningar rörande ett och samma problem (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:22). Den yttersta cirkeln behandlar hur människor löser problem relaterade till information i allmänhet i sina liv, etiketterat *information behaviour*, det vill säga informationsbeteende (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:22-23). Distinktionen Wilson gör mellan ”information searching” och ”information seeking” är dock inte allmänt vedertagen och på svenska används termen informationssökning för bägge processer (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:23).

Carol C. Kuhlthaus modell för informationssökande tillhör dem som kritiserats för sitt fokus på mentala processer (Sundin, 2008:28). Kuhlthaus modell och forskning har dock haft ett stort inflytande på biblioteks-och informationsvetenskap och

det finns således ett värde i att presentera fokusen på de affektiva aspekterna trots att det inte utgör utgångspunkten för denna undersökning. Kuhlthau tog avstamp i observationer av elever på ett gymnasiebibliotek där hon uppmärksammade deras osäkerhet i relation till informationssökande (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:24). Förutom osäkerhet observerade Kuhlthau även ett slags rädsla och de känslomässiga aspekterna av informationssökning blev centrala i Kuhlthaus modell (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:24). Kuhlthau stödde sin analys på inlärningspsykologen George Kelleys studier som visade på att all inlärning är knuten till oro och ängslan (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:24). Kuhlthaus modell över informationssökningsprocessen presenterades i hennes avhandling från 1983 som behandlade hur två klasser med 17-18åringar sökte information för två fördjupningsuppgifter (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:24). Modellen beskriver sex olika faser av informationssökningsprocessen. I fas ett blir eleverna tilldelade en uppgift och dess ramar vilken de i fas två avgränsar till ett delämne (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:25). I den tredje fasen börjar eleverna utforska sitt delämne och det är en fas där förvirring och osäkerhet uppstår vilken kan vara relaterat till en rad faktorer som bristande kunskap rörande hur informationssystem fungerar (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:25). Den fjärde fasen kallad ”information collection” markerar en vändpunkt för eleverna som lyckas avgränsa och fokusera sitt ämne, i denna fas ökar även elevernas intresse för uppgiften (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:26). I den femte fasen övergår eleverna till ett fokuserat samlande av relevant ”pertinent” information och i den sjätte fasen avslutas informationssökningen och eleverna övergår till bearbetning och förberedelse för undervisning (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:26).

Tvivel övergår således till klarhet under informationssökningsprocessen gång och Kuhlthau beskriver den som en konstruktionsprocess inom den större konstruktionsprocess som är lärande (Limberg, Hultgren & Jarneving, 2002:26-27).

Modeller för informationssökning beskriver dock inte hur information analyseras, bearbetas och förstås, i Kuhlthaus nämnda modell beskrivs endast hur information används för att vi ska kunna passera till nästa steg i informationssökningsprocessen (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:28). Hur vi använder information är i stort inte lika uppmärksammat som sökningen inom informationsforskning men det

innefattar som nämnt analyser av information men även relaterade reflektioner, jämförelser av olika källor och att i stort ”skapa mening ur information” (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:28).

Hur och varför vi skapar en viss mening utifrån en viss information beskrivs av Limberg, Hultgren och Jarneving (2002) som relativt försummat, vilket kan bero på att det innefattar många och olika faktorer. I en studie av Judy Pitt rörande gymnasisters informationssökning och informationsanvändning kom hon fram till att informationsfärdigheter såväl som ämneskunskaper och andra kunskaper användes i omgångar under elevernas hela arbete (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:28-29). Pitt kom till slutsatsen att informationssökningen inte kan studeras som isolerat fenomen då uppgiften såväl som ämnets natur präglar hela arbetet (Limberg, Hultgren & Jarneving 2002:29).

Informationssökningen studeras inte heller i denna uppsats som ett isolerat fenomen utan fokus är på den betydelse biblioteksundervisning kan ha för informationssökningen och främst informationsanvändandet. Hur biblioteksundervisningen kan bidra till hur studenter ser viss information som meningsfull såväl som sökkanaler är av centralt intresse.

En amerikansk studie av Susan Hurst och Joseph Leonard (2007) hade en liknande inriktning och innefattade 184 studenter varav en tredjedel inte deltog i biblioteksundervisning. Biblioteksundervisningen omfattade ett tillfälle på 45 minuter relaterat till uppsatsen de skulle skriva samma termin. Undervisningstillfället erbjöd inget eget sökande för studenterna men en genomgång av bibliotekets hemsida såväl som söktekniker i databaser relaterade till deras ämne och de fick stenciler som beskrev källorna. Studenterna som inte deltog uppmanades också att använda bibliotekets resurser men fick inga övriga instruktioner. I uppsatserna fick studenterna senare beskriva om de deltagit i bibliotekets undervisning eller inte. Hurst och Leonard (2007) studerade sedan deras referenser, vilken typ av källa och i högsta möjliga mån hur den hade lokaliserats.

Hurst och Leonard (2007) kom fram till att studenter som inte deltagit i ett biblioteks undervisning förlitade sig i högre utsträckning på internetkällor (webbplatser), en tredjedel citerade enbart webbplatser i sina uppsatser. Det framgår inte mer specifikt i artikeln vad som menas med webbplats (”internet site”) av Hurst och

Leonard (2007) annat än att det ofta handlade om ett företags webbplats. ”Internet site” innefattade heller inte källor som vetenskapliga artiklar och böcker. Internetsidor var den enda typen av källa använd av över en tredjedel av de studenter som inte deltog i biblioteksundervisningen. Bland de som deltog använde endast tio procent enbart internetsidor som källor för sina uppsatser.

Knutet till specifika uppgifter visade sig bibliotekarieledd undervisning mycket effektiv sett till de typer och antal källor som studenterna använde sig av jämfört med studenter som inte fick nämnda undervisning. Att användandet av bibliotiksresurser skulle förbättra studenters betyg kunde inte styrkas av undersökningen vilket var en indikation på att fakultet och bibliotekarier kunde samarbeta för att utvärdera studenters arbeten och vilka källor som sågs som ”bra forskning”. Detta sågs som en utgångspunkt för att kunna lära ut informationssökning och informationsanvändning i praktiken.

En senare studie av Jackie Belanger, Rebecca Bliquez och Sharleen Mondal (2012) undersökte hur biblioteksundervisning kan utvecklas baserat på en rad faktorer. Målet med studien var att ta fram verktyg för utvärdering som undervisande bibliotekarier och lärare genom samarbete kan använda för att förbättra undervisning och utveckla olika målsättningar (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:69). För att nå detta övergripande mål ville författarna utröna hur studenter hittar, utvärderar och använder information (För att återknyta till tidigare kapitel är det detta författarna här åsyftar med ”informationskompetens”) (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:70).

Studien kretsade kring en kurs i ”Research Writing” (en tioveckors kurs), en frivillig och tvärvetenskaplig kurs med minst ett lektionstillfälle med undervisande bibliotekarie (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012: 70). Genom att följa kursen under ett år med samma två bibliotekarier och fem lärare fick författarna 83 uppsatser som underlag för studiens första fas (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:71). Under perioden analyserades kursarbeten såväl som återkoppling från en rad personer med anknytning till kursen inkluderat studenter, lärare och bibliotekarierna (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:72-73). Observationen av undervisningen såväl som återkopplingen från studenter, fakultet och bibliotekariers reflektioner användes för att identifiera eventuella frågor eller innehåll som försummats (Belanger, Bliquez &

Mondal, 2012:73). Frågeformulär från undervisningstillfällena i relation till studenternas uppsatser och deras referenser studerades sedan för att utvärdera workshopens inverkan på deras informationskompetens (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:73). 17 uppsatser plockades sedan ut för att studera hur källor från referenslistan användes och citerades uppdelat i 8 kategorier: "books, reference, journal articles, magazines and newspapers, media (film, image, etc.), other sources (print), other sources (electronic), and web sites," (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012: 73-74). En mer djupgående undersökning tillkom även sett till hur det studenterna lärt sig under undervisningstillfällena hade applicerats på uppsatserna med utgångspunkt i frågeformulären (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:74).

Författarna kom (efter en referensanalys) fram till att studenterna verkade ha svårt med att utvärdera källors trovärdighet, i synnerhet att identifiera och använda trovärdiga källor från webben (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:75). Från undervisningen verkade studenterna förtrogna med att använda sig av databassök och att hitta artiklar med peer-review men endast fyra av de 17 studenterna använde sig av artiklar i sina uppsatser jämfört med 15 studenter som använde sig av böcker utöver kurs-texter (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:75). Istället för att se ett egenvärde i referenser till akademiska artiklar kom de tillsammans med bibliotekarier och fakulteten fram till att det viktiga var källutvärdering som skulle införlivas i det andra lektionstillfället såväl som djupare reflektioner kring och under sökprocessen (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:76). Förändringarna berörde således främst att få mer insikt i studenternas forskningsprocess men även att utveckla övningar med bättre instruktioner och mer fokuserade uppgifter.

Denna första fas tjänade som underlag för att utveckla verktyg för analys och återkoppling och nästkommande år övergick författarna till att studera 66 uppsatser och relaterat material (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012: 78). Nu hade forskarna även mer kvalitativa beskrivningar från studenterna rörande deras sökprocess att utgå ifrån (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012: 78). Majoriteten av studenterna (39 av 66) visade sig ha använt källor hittade under biblioteksundervisningen i sina uppsatser. Genom återkoppling från studenter kunde författarna även se att studenterna använde material från lektionstillfället för att förfina och utveckla sitt uppsat-

sämne (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:78). Tillfällena hjälpte således studenterna med det avgörande steg i informationssökningsprocessen forskaren Carol Kuhlthau beskriver som fokusformulering (”focus formulation”) (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:78). Genom återkoppling från studenter kom de även att tillsammans med ansvariga lägga till frågor för utvärdering i frågeformulären (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:79-80). De menade att deras multidimensionella ansats var fruktsam och att bibliotekarier för liknande studier kunde fokusera på samarbete med fakulteter där studenter i samband med sina uppsatser kan beskriva sin forskningsprocess och val av källor (Belanger, Bliquez & Mondal, 2012:80).

Få studier behandlar dock informationsanvändning hos studenter i turismvetenskap. En studie av Nur Hidayah Che Ahmat och Wan Nor Bayah Wan Kamarudin med flera (2012) undersökte dock mastersstudenter och doktoranders informationsbeteende på fakulteten för hotell- och turism-management vid Universiti teknologi MARA i Malaysia. Undersökningen var kvantitativ och inriktad mot att studera respondenternas informationsbeteende i relation till deras informationsbehov och tillfredsställande av informationsbehovet. Sistnämnda begrepp är här nytt och handlar helt enkelt om huruvida informationssökandet varit lyckat eller inte (Ahmat, Wan Kamarudin, et al. 2012:68). Av totalt 303 studenter svarade 167 deras frågeformulär rörande vilka formella och informella källor de rankade högst relaterat till deras huvudsakliga informationsbehov som var att uppfylla forskningskrav (Ahmat, Wan Kamarudin, et al. 2012:68, 69). Av de formella källorna rankades sökmotorer på Internet högst och bland de informella källorna var det samtal med vänner/kollegor som fick högst poäng (Ahmat, Wan Kamarudin, et al. 2012:69, 70). De andra informella källorna var samråd med experter inom olika fält, konversation med bibliotekspersonal och närvaro vid konferenser, seminarier och workshops (Ahmat, Wan Kamarudin, et al. 2012:70). Listan över formella källor är längre och bland de högst rankade kan nämnas forskningsartiklar, online-tidskrifter och avhandlingar (Ahmat, Wan Kamarudin, et al. 2012:70).

I en svensk kontext har jag inte funnit någon studie liknande dem ovan beskrivna. I en artikel av bibliotekarien Camilla Hertil Lindelöw (2008) diskuteras dock svårigheten i att mäta effekter av biblioteksundervisning. I artikeln ”Effekter

av undervisning i informationskompetens – går de att mäta?" nämns Hurst och Leonards (2007) studie men även att prov är en testad mätmetod (Hertil Lindelöv: 2008:81, 82). Hertil Lindelöv (2008:83) lyfter exempelvis upp att studier är svåra att jämföra då de skiljer sig i metod och grad av vetenskaplighet men även att studenters datorvanor kan spela stor roll för utfall. Hertil Lindelöv (2008:84) avslutar artikeln med att betona svårigheten i att mäta undervisningens effekter men betonar att "Funna, positiva effekter är ett kraftfullt argument för verksamhetens existens".

Två svenska magisteruppsatser har ändå inriktat sig på studenters informationsanvändning med fokus på referensanalys. Ann Louise Larsson (2009) studerade lärarstudenter i samband med deras examensarbeten. Referensstudien innefattade en kategorisering av studenternas referenslistor för att analysera användningen av vetenskapliga källor. Larssons fokus låg även på handledarnas roll med frågeställningarna: "Hur beskriver handledare sina funktioner för lärarstudenternas informationsanvändning i examensarbetet?" och "Hur talar handledare om informationskällors kognitiva auktoritet och användbarhet i lärarstudenters examensarbeten?" (Larsson, 2009:3). Från resultatet av referensanalysen framgick det att studenterna mestadels använde sig av facklitteratur av kursbokskaraktär. De källor som beskrevs som mest tillförlitliga utifrån Larssons (2009:47) intervjuer med handledarna är vetenskapliga artiklar, doktorsavhandlingar och forskningsbaserad litteratur. Studenternas referensbruk korrelerade till viss del med vilka källor handledarna uppfattade som tillförlitliga men samtidigt var bruket av forskningsrapporter och vetenskapliga artiklar lågt hos studenterna. I diskussionen rörande denna diskrepans såg Larsson (2009:65) att en möjlig orsak var att studenterna inte visste hur man avgränsar sin sökning i bibliotekskataloger till avhandlingar. En annan möjlig orsak var att de kanske inte ens hittade en avhandling som var relevant för deras ämne eller att det akademiska språket verkat avskräckande. Rörande vetenskapliga artiklar såg Larsson (2009:65) att det fanns få pedagogiska tidskrifter på svenska och att artiklar på engelska kan ha undvikits på grund av den språkliga barriären**.**

En liknande undersökning genomfördes av Ola Pilerot rörande designingenjörstudenters och sjuksköterskestudenters informationsanvändning i samband med uppsatsskrivande år 2007. Genom en innehållsanalys ämnade Pilerot (2007:7) jäm-

föra refererandet till informationskällor grupperna emellan (9 uppsatser från vardera gruppen) och även orsaken till dessa skillnader. Studien syftade även till att utreda vilka diskurser som var framträdande i uppsatserna (Pilerot, 2007:7). Pilerot hade till skillnad från Larsson ett uteslutande fokus på att studera texterna, båda författarnas studier innefattar dock en kvantitativ referensanalys. Pilerot (2007:71) kom fram till att sjuksköterskestudenterna i stort refererade mer, både sett till antal och variation av källtyper. Anledningen verkade delvis komma av de olika diskurstillhörigheternas natur när det gäller informationsanvändning (Pilerot, 2007:71). Pilerot (2007:72) betonar dock även påverkan från kognitiva auktoriteter (ett begrepp jag behandlat i föregående kapitel), sociala gemenskaper, riktlinjedokument och studiet av tidigare uppsatser. Beträffande biblioteksundervisning hävdar Pilerot (2007:72,73) att en allmän akademisk diskurs är dominerande och att den borde vara mer anpassad i enlighet med olika studentgrupper. En mer anpassad undervisning skulle bidra till en ökad kognitiv auktoritet hos bibliotekarien enligt Pilerot (2007:73) då studenterna enklare skulle se ett värde i det som demonstreras.

En slutsats jag kan dra från de svenska studierna är att informationsanvändningen skiljer sig beroende på studenternas ämnesdisciplin. En annan är att handledares uppfattning av vilka källor som är tillförlitliga inte nödvändigt korrelerar med studenternas referensbruk.

Föreliggande studie ansluter sig delvis till den metodologiska inriktning som återfinns i Pilerots (2007) och Larssons (2009) magisteruppsatser där uppsatser studeras utifrån referens- och diskursanalys. Intentionen med denna studies referensanalyser är att bidra till en ökad förståelse för studenters informationsanvändning inom en svensk kontext men även en ökad förståelse för biblioteksundervisningens betydelse. Den tredje forskningsfrågan som ligger till grund för den jämförande referensanalysen bär även syftet att utreda huruvida de källor som beskrivs som tillförlitliga i biblioteksundervisningen korrelerar med deltagande studenters referensbruk.

Följande kapitel redogör för de teoretiska och metodologiska utgångspunkterna för denna studie.

6.Teori och metod

I detta kapitel kommer jag initialt att presentera den teori och metod som använts i studiet av biblioteksundervisningen och studenternas textproduktion vilket är Norman Faircloughs kritiska diskursanalys. Faircloughs teori har valts som utgångspunkt då den erbjuder tillvägagångssätt för att analysera olika former av påverkan på textproduktion. Diskursanalysen är även det filter med vilket biblioteksundervisningen har studerats då den verksamhetens eventuella påverkan är central i denna studie.

Faircloughs kritiska diskursanalys är bara en form av diskursanalys men det gemensamma för angreppssätten (exempelvis även Laclau och Mouffes diskursanalys och diskurspyskologi) är en socialkonstruktionistisk utgångspunkt (Winther, Jørgensen & Phillips, 2000:1). Dessa socialkonstruktionistiska perspektiv innefattar ”strukturalistisk och poststrukturalistisk språkteori” och en individuppfattning med utgångspunkt i vad som kan beskrivas som en ”vidareutveckling av strukturmarxismen” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:9). Socialkonstruktionismen beskrivs inledningsvis mer ingående i detta kapitel för att presentera den ontologiska kontexten för kritisk diskursanalys och Faircloughs diskursanalys vilka presenteras därefter. Diskursanalysen verkar även som metod och i ett följande kapitel (5.2. Faircloughs diskursanalys som metod) redogörs även för hur det tar sig uttryck i denna undersökning.

Det underliggande syftet med denna studie är som nämnt att studera institutionell påverkan på studenters textproduktion. I studiet av källanvändningen som kan ses som en viss typ av textproduktion har jag valt att använda mig av en referensanalys vilket presenteras i näst sista delen i detta kapitel ”6.3 Referensanalys”. Teori och metod-kapitlet avslutas med en presentation av den enkät som i stort har fungerat som ett komplement till referensanalysen i ”6.4 Enkätundersökning”.

6.1. Socialkonstruktionism

Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips (2000:11) beskriver socialkonstruktionism som en ”gemensam beteckning för en rad nyare teorier om kultur och samhälle”. Då socialkonstruktionismen innefattar en mängd angreppssätt konstaterar författarna att det finns en svårighet i att göra en heltäckande beskrivning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:11). Fyra premisser beskrivs ändå som kännetecknande för ansatsen vilka är ”en kritisk inställning till självklar kunskap”, ”historisk och kulturell specificitet”, ”samband mellan kunskap och sociala processer” och ”samband mellan kunskap och social handling” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:11-12). Att ha en kritisk inställning till kunskap handlar om att se verklighetsuppfattningen som ett resultat av ”våra sätt att kategorisera världen” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:11). Den andra premissen innefattar just att hur vi kategoriserar världen är påverkat av vår historiska och kulturella kontext och vår verklighetsuppfattning är således kontingent (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:11). Den tredje premissen utgår vidare från att kunskapen skapas genom interaktion och sociala processer medan den fjärde att kunskapsbilden inom en viss kontext styr de sociala handlingarna (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:11).

6.1.1 Kritisk diskursanalys och Faircloughs diskursanalys

Socialkonstruktionismen bär de ontologiska och epistemologiska premisserna för språkets roll i diskursanalysen och nyckelpremisserna, som presenterats ovan, måste således accepteras ”för att kunna använda diskursanalysen som metod i empiriska undersökningar” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:10).

Den kritiska diskursanalysen är inte ett neutralt angreppssätt utan ämnar lokalisera och kritisera maktstrukturer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:71). Enligt Faircloughs perspektiv skapas diskursen av sociala praktiker men den förändrar och reproducerar i sin tur ”kunskap, identiteter och sociala relationer” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:71). Sociala relationer innefattar här även social struktur som kan innehålla diskursiva eller icke-diskursiva element (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:71).

Faircloughs diskursanalys är främst textorienterad och ämnar knyta ihop tre traditioner, ”detaljerad textanalys inom disciplinen lingvistisk”, ”makrosociologisk analys av social praktik” och ”den tolkande mikrosociologiska traditionen inom sociologin” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:71). Analysen kretsar kring att få insikt i ”hur diskursiva processer kan avläsas lingvistiskt i specifika texter” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:72). Enligt Faircloughs perspektiv är dock lingvistisk textanalys otillräcklig då den bortser från andra faktorer som samhällets påverkan (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:72). Den makrosociala analysen tjänar således till att inkludera de sociala strukturer och maktrelationer som bidrar till att forma praktiken, mikrosociala traditionen och studerar de gemensamma regler och procedurer med vilka vi skapar vår vardag (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:71,72).

Faircloughs tredimensionella modell är central för hans diskursanalys i vilken själva kärnan är textproduktionen som i sin tur är omgiven av den diskursiva praktiken vilken i sin tur är omgiven av den sociala praktiken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:71,72).

Figur 1. Faircloughs tredimensionella modell

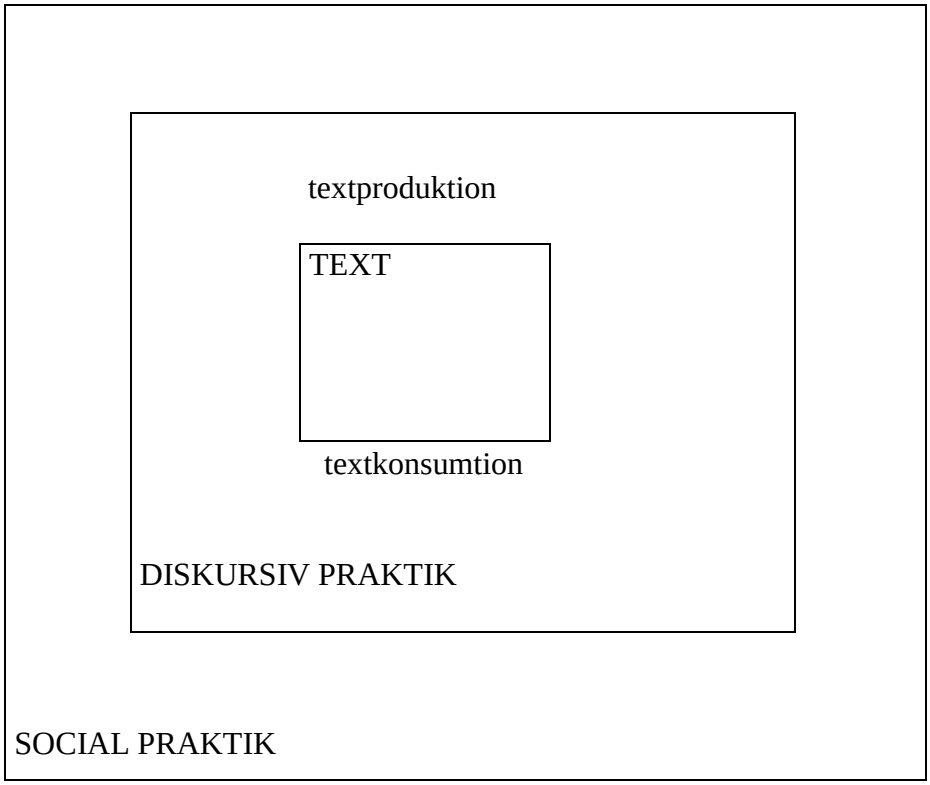

(Modell ritad efter hur den presenteras i Winther Jørgensen & Phillips, 2000:74)

Diskursanalysen har vidare två dimensioner för fokus, den första är den kommunikativa händelsen som är en del av den sociala praktiken och i sin enklaste form är ett fall av språkbruk (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:73, 75). Den andra är diskursordningen vilken är ”summan av de diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:73). Diskurstyper innefattar genrer och diskurser, en genre utgör ett språkbruk som är förbundet med en viss social praktik (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:73). Inom olika diskursordningar finns diskursiva praktiker (produktion och konsumtion av tal och skrift), exempelvis ”den vetenskapliga personalens tekniska tal och skriftspråk” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:73). I dessa diskursiva praktiker finns vidare diskurstyper (diskurser och genrer) som används på bestämda sätt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:73). Hur diskursordning, diskursiva praktiker och genrer förhåller sig till varandra kommer jag att behandla närmare längre fram såväl som i analysen.

Det centrala målet med den kritiska diskursanalysen är att utreda förbindelsen mellan den sociala praktiken och språkbruk (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:76). Informationsundervisningen är således en del av den sociala praktiken och den främsta kommunikativa händelse av intresse i denna studie. Den sociala praktiken handlar delvis om att ringa in icke diskursiva betingelser som institutionell och ekonomisk påverkan på den diskursiva praktiken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:90). För denna del av analysen är det nödvändigt att ta stöd av annan teori vilket beskrivs närmare i kapitel ”5.2.1 Den sociala praktiken”.

Under textanalysen står dock de formella dragen i texten i fokus som grammatik och vokabulär vilka ”konstruerar diskurser och genrer lingvistiskt” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:75). Den diskursiva praktiken där språk används för att producera och konsumera texter är påverkad av den sociala praktiken men textens formella lingvistiska drag påverkar även produktions- och konsumtionsprocessen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:75).

6.2. Faircloughs diskursanalys som metod

De diskursiva praktikerna existerar som nämnt inom sociala praktiker och just studenternas ämnesdisciplin är viktig att ringa in i ett inledande skede av analysen. Att visa på förbindelser mellan de diskursiva praktikerna och de sociala är ett av analysens huvudsyften. Insamlandet av material handlar också om att ringa in den sociala domän eller institution som är av intresse (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:83-84).

Utöver insamlade texter ingår transkribering och tolkning av eventuella intervjuer eller samtal där man som forskare väljer ut vad som är av värde att transkribera i relation till undersökningen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:84). För denna undersökning är det undervisningstillfället som har observerats med fältanteckningar snarare än transkriberats vilket beskrivs närmare i ”5.2.1 Sociala praktiken”.

Analysen innefattar som nämnt tre nivåer i enlighet med Faircloughs modell; social praktik, diskursiv praktik och text. Den diskursiva praktiken innefattar en analys av hur texten är producerad vilket exempelvis kan göras genom att analysera samma typer av texter och se vilken utformning och vilka stadier de går igenom innan publicering. På detta sätt kan man identifiera en intertextuell kedja, hur texter bygger på andra texter men analyserna har även ofta en lingvistisk utgångspunkt där man identifierar de diskurser texterna bygger på (interdiskursivitet) (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:85-86).

Att undersöka texten ”som text” innefattar en detaljanalys där forskaren försöker identifiera hur diskurser tar sig uttryck rent textuellt genom exempelvis nyckelords betydelse (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:87).

Den sociala praktiken, som utgör ramen för den diskursiva praktiken, innefattar två aspekter enligt Winther Jørgensen & Phillips. En av aspekterna är diskursordningen vilken utreds genom att kartlägga det nät av diskurser den diskursiva praktiken ingår i. Den andra aspekten berör som nämnt sociala och kulturella frågor som institutionell och ekonomisk påverkan, vilka bäst besvaras med andra relevanta teorier som sociologisk teori och kulturteori (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:90). Winther Jørgensen och Phillips (2000:91) nämner som exempel Giddens teori om

det posttraditionella samhället där våra sociala positioner inte ses som fasta utan skapas och förhandlas i vardaglig interaktion.

Nedan presenteras utgångspunkter för diskursanalysen på de tre nivåerna.

6.2.1. Den sociala praktiken

De kommunikativa händelser som är fokus för denna undersökning är undervisning i kritisk informationssökning och uppsatsskrivandet men även riktlinjedokument som i sin tur är diskursiva praktiker där flera diskurser samexisterar. Exempelvis är den diskursiva praktiken i fråga en del av ett större sammanhang, den nämnda ”diskursordningen”. Diskursordningen kan ses som en social organisation av nämnda diskurstyper (diskurser, genrer och stilar[1]) som kontrollerar vilka lingvistiska variationer som tillåts respektive exkluderas (Fairclough, 2003:24). Den övergripande diskursordning inom vilken uppsatsskrivande på kandidatnivå sker är exempelvis ”högre utbildning” vilket jag benämner ”akademin”. Det är därför viktigt att betona att det är flera olika typer diskurser inom denna diskursordning som här studeras. Analysen av den sociala praktiken innefattar studiet av hur diskurser kan vara ideologiska, ekonomiska, politiska och kulturella (Fairclough, 1992:66).

Själva uppsatsskrivandet såväl som biblioteksundervisningen är dock även dessa en del av den sociala praktiken precis som alla diskursiva praktiker då produktionen, konsumtionen och distribution av texter sker i en eller flera sociala kontexter och påverkas av olika faktorer.

Hur diskursordningens dominans implementeras sker på åtminstone två olika sätt, det kan vara via uttryckliga regler och direktiv men även på ett mer subtilt sätt via koder och normer (Faiclough, 1992:94-95). Sociologisk teori och kulturteori kan som nämnt kombineras med Faircloghs teori för att studera den sociala praktiken. Etnometodologi som forskningsområde inom sociologisk teori fokuserar på vanliga medborgares ”förnuftkunskap”, hur de skapar förståelse och agerar i sin omvärld (Ritzer, 1992:218). Etnometodologi cirkulerar främst kring människors vardagsliv och vad de faktiskt gör, exempelvis detaljerade studier av konversationer (Ritzer, 1992:218). Etnometodologi handlar således om empirisk forskning och kan

[1] ”Stil” kommer beskrivas närmare i kapitel ”8.1.2 Biblioteksundervisningen som social praktik”

innefatta en rad olika metoder som direkta observationer, deltagande observationer och dokumentanalys (Ritzer, 1992:373). Genom deltagande observation av ett direkt relaterat undervisningstillfälle ämnar jag studera studenter och undervisande bibliotekaries interaktion samt utreda uttalade direktiv relaterade till informationsanvändning som del i diskursordningens natur. De kommunikativa händelserna (undervisningstillfället och uppsatsskrivandet) formar och formas nämligen av diskursordningen som Winther Jørgensen & Phillips (2000:76) betonar. Undervisningstillfället, vilket jag valt att observera är, som berört, det centrala samtal som i stort kan ses som en monolog. Den kognitiva auktoriteten som behandlats i ”Begreppsdefinitioner” är här av stort intresse.

Den andra aspekten berör som nämnt faktorer som institutionell och ekonomisk påverkan. Vilka institutionella faktorer som påverkar studenternas informationsanvändning ämnas som berört även utredas med hjälp av en enkätundersökning och genom att studera examensarbetenas referenser (referensanalys). Relaterat till social praktik är även annan social påverkan av intresse att studera, exempelvis om det sociala sammanhang studenterna eventuellt befunnit sig i under uppsatsarbetet påverkat textproduktionen.

Att genre handlar om språkbruk har jag kort berört men det är värt att uppehålla oss vid vad som är av störst intresse när det kommer till denna uppsats kontext. De institutionella strukturerna i denna kontext är bundna till högskolan som i sin tur, i enlighet med Faircloughs (2003:32) formulering, är ett element av samhällsstyrning. ”Styrning” används av Fairclough (2003:32) i bred betydelse och innefattar en institution eller organisation som reglerar/styr sociala praktiker. Genrer existerar på olika abstraktionsnivåer. Konversation, dialog och beskrivning är till exempel genrer på en hög abstraktionsnivå (Fairclough, 2003:68). Mindre abstrakta genrer är exempelvis ”intervju” medan en situerad genre är mer specifik för ett visst nätverk av praktiker som etnografisk intervju (Fairclough, 2003:69). Genrerna i en text eller interaktion kan analyseras i enlighet med aktivitet (vad folk gör), sociala relationer (relationen mellan de som gör något) och vilken kommunikationsteknologi (om någon finns) kommunikationen är beroende av (Fairclough, 2003:69). Som del i denna diskursanalys kommer genrer så-

ledes att beröras både analysen av biblioteksundervisningen och av studentuppsatserna. I kapitlet där analysen av den diskursiva praktiken presenteras berörs inte genrer lika djupgående även om genrer i högsta grad är en betydande del sett till hur vi konsumerar och producerar texter inom olika diskurser.

6.2.2. Den diskursiva praktiken

Fairclough (1992:66) uttrycker att den diskursiva praktiken fokuserar på ”hur texter och tal produceras, konsumeras och distribueras, medan den sociala praktiken, som nämnt, omfattar ekonomiska, politiska, kulturella och ideologiska företeelser”. Fairclough (1992:66) uttrycker dock att det inte finns någon klar skiljelinje då ”diskurs” kan blandas in i alla dessa utan att någon av dem kan reduceras till diskurs.

Produktionen och konsumtionen av text är ändå central för denna del av analysen och genom att studera den intertextuella kedja som studenternas uppsatser utgör kan vi se de produktionsförhållanden vilka uppsatserna är underkastade (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:85-86). Som exempel beskriver Winther Jørgensen och Phillips (2000:86) hur en platsannons som del i en promotionsdiskurs och varureklamdiskurs simulerar en samtalsdiskurs genom personifiering. De uppsatstexter som studeras i denna undersökning är istället underkastade helt andra produktionsförhållanden vilket den akademiska diskursen dikterar. Hur dessa förhållanden ser ut och dess påverkan på textproduktionen analyseras i kapitel ”8.3.2 Uppsatserna som diskursiv praktik”.

Biblioteksundervisningen och riktlinjedokument kan ses som överordnade uppsatserna i diskursordningen då de är direkt anknutna till högskolan och dess produktion, konsumtion och distribution sker under andra förhållanden. Det är påverkan dessa kommunikativa ”händelser” har på studenternas textproduktion som är det centrala och riktlinjedokumenten kommer i huvudsak analyseras utifrån ”social praktik” i kapitel ”8.2 Diskursanalys av riktlinjedokument”. Hur talet distribueras och konsumeras i biblioteksundervisningen är dock av stort intresse och utreds i kapitlet ”8.1.3 Biblioteksundervisningen som diskursiv praktik”.

6.2.3. Textanalys

Textanalysen delas enligt Fairclough (1992:75) upp i fyra rubriker; vokabulär, grammatik, sammanhållning (”cohesion”) och textstruktur.

Ordvalen är således centrala för textanalysen och en intressant aspekt är framställningsformernas ideologiska konsekvenser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:87). Winther Jørgensen och Phillips (2000:87) belyser särskilt transivitet och modalitet där det tidigare, exempelvis, berör om passiv eller aktiv form används i en sats och det senare ”talarens grad av instämmande” i en sats (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:87).

Den mer textnära analysen syftar således till att undersöka hur institutionell påverkan tar sig uttryck i studenternas uppsatser på ett mer lingvistiskt plan. I stort tjänar alla tre nivåer av diskursanalysen av uppsatserna till att svara på forskningsfrågan ”Hur återspeglar sig institutionell påverkan i studenternas textproduktion?”

6.3. Referensanalys

Genom diskursanalysen försöker jag skapa en bild av studenternas sociala och diskursiva praktiker i relation till uppsatsskrivandet. Centralt för denna studie är dock, som nämnt, biblioteksundervisningens eventuella betydelse för studenternas informationsanvändning. Referensanalysen är en kvantitativ studie rörande vilken typ av källor studenterna använder i sina uppsatser och i vilken utsträckning. Intentionen är som nämnt att studera huruvida informationsanvändningen hos en grupp studenter som inte deltagit vid biblioteksundervisningen skiljer sig mot en grupp studenter som deltagit.

Referensanalysen innefattar att undersöka till vilka och i vilken utsträckning studenterna refererat till olika informationskällor. Pilerot (2007:33) berör i sin uppsats fördelar och nackdelar med denna typ av analys. En fördel är att de kan genomföras utan aktivt deltagande från respondenter medan en nackdel är att det inte utreder hur studenterna ”har funnit de källor de refererar till”. Relaterat till sistnämnda brist var förhoppningen att enkätundersökningen skulle verka som ett komplement, eller åtminstone erbjuda ett tendentiöst svar på ”hur”. Pilerot (2008:29) beskriver dock, i en senare publicerad artikel, att individuella kognitiva processer ändå inte är det

centrala för en referensanalys utan en viss grupps citeringsaktivitet. Anledningen till att studenters individuella informationsanvändning inte är av intresse här är för att ”citeringsaktiviteten bör ses som inbäddad i discipliners sociokulturella konventioner” (Pilerot 2008:29). Den institutionella påverkan är som nämnt även central och det är således hur den återspeglas kvantitativt och övergripande som främst studeras.

Urvalet för referensanalysen innefattar uppsatser av studenter som har, respektive inte har deltagit på biblioteksundervisningen år 2015-2017. Att urvalet innefattar flera år beror främst på att få uppsatser av studenter som inte deltagit på undervisningstillfället publicerades 2017, (endast 3) men även för att se om någon tendens kan urskiljas över dessa närliggande år. Fyra uppsatser från vardera gruppen (deltog/ej deltog) blev korpus för 2016 medan fem från respektive grupp utgör korpus för året innan (2015). Uppsatserna är i regel skrivna i grupper på två eller tre personer men en del studenter har även skrivit ensamma. Antalet författare per uppsats kan således skilja sig men den totala mängden uppsatser och författare är lika stor för varje år. Resultaten presenteras i kapitel 8.3 Referensanalys av uppsatsarbeten.

För att avgöra kategoriseringen/grupperingen av informationskällor har utgångspunkten främst varit källornas vetenskapliga karaktär. Då de vetenskapliga publikationerna står i fokus är det viktigt att ringa in vad som åsyftas med ”vetenskapliga publikationer” men tanken är även att presentera övriga kategorier använda i referensanalysen i detta kapitel.

Christian Berggren, professor i industriell organisation beskriver i boken *Vetenskaplig publicering- historik praktik och etik* (2016) hur vetenskaplig publicering i grunden handlar om forskningsresultat som kommuniceras. Enligt Berggren innefattar vetenskaplig kommunikation:

> (…) att göra observationer, analyser, modeller, textläsningar och teoretiska förklaringar offentligt tillgängliga för reflektion, prövning och vidare utveckling, om att ge möjligheter att undersöka svagheter och begränsningar i existerande modeller och att föreslå nya som bättre förklarar eller tolkar de fenomen som diskuteras (Berggren, 2016:38).

Den vetenskapliga kommunikationen innefattar således olika former av studier och Berggren (2016:11) betonar att en granskning från ”kunniga kollegor” är ett minst lika centralt kriterium som att de läses och sprids. Berggren (2016:38) beskriver

vidare tre former av vetenskaplig kommunikation; vetenskapliga tidskriftsartiklar, konferenspapper och vetenskapliga böcker (monografier och antologier). Vetenskapliga tidskriftsartiklar är artiklar vars manus genomgått en omfattande process där det bedöms av anonyma kollegor innan publicering (peer review) (Berggren, 2016:38). Det bör dock understrykas att bara för att en tidskrift är vetenskapligt granskad betyder det inte att allt som publiceras i den är vetenskapliga artiklar. I de studerade uppsatserna har studenter exempelvis använt essäer och recensioner från vetenskapliga tidskrifter vilka inte har klassats som vetenskapliga artiklar utan som ”övriga källor”.

Konferenspapper/konferensrapport är inte granskade i samma utsträckning men är ofta viktiga som första publiceringssteg (Berggren, 2016:38). I uppslagsverket *Online Dictionary for Library and Information Science* av Joan M. Reitz (2017) beskrivs konferensrapport som en presentation av ett arbete ofta innehållande banbrytande forskning vid en konferens.

I samma uppslagsverk hittar jag följande definition av vetenskaplig bok (scholarly book):

> A publishing term for a book that is: (1) written in a scholarly style (2) about a specialized subject, (3) aimed at a relatively narrow, clearly defined market segment, (4) sold primarily within that market, (5) often purchased on the basis of imprint, (6) not price-sensitive, (7) not highly profitable for the publisher, (8) usually published by a university press or the publishing arm of a scholarly society, (9) reviewed mainly in scholarly journals, and (10) indexed, with a bibliography or list of references for further reading at the end. Scholarly books normally generate little income from the sale of subsidiary rights but attract a more sustained readership than most trade titles (adapted from Bodian's Publishing Desk Reference, Oryx Press, 1988) (Reitz, 2017).

Det handlar således om böcker skrivna med akademisk stil rörande ett smalt och specialiserat ämne och även riktad mot en tydligt definierad marknad (”market”). Att förlagen för dessa böcker brukar vara knutna till högskolor och universitet betonas även. Marknaden/publiken har i många fall varit den avgörande faktorn för huruvida jag har klassat ett verk som vetenskaplig bok eller en kursbok/fackbok. Sistnämnda kategori kan även innefatta forskningsbaserad litteratur men är inte riktade till en smal grupp som forskare eller anses tillhöra ett forskningsområdes primärkällor. Kategorin kursbok/fackbok innefattar även metodbok, läromedel och uppslagsverk och skiljelinjen har i regel dragits med hjälp av beskrivningar av

verken från webbplatser som LIBRIS, Bokus, Adlibris, Amazon eller genom att studera verket via Google Books[2].

Det jag har inkluderat som vetenskaplig publicering i referensanalysen (utöver vetenskapliga artiklar, konferenspapper och vetenskapliga böcker) är doktorsavhandlingar, licentiatavhandlingar och andra forskningsrapporter publicerade av högskolor/universitet. Avhandlingar och forskningsrapporter har sorterats under ”forskningsrapporter”.

För att utreda huruvida de böcker och artiklar studenterna använt är av vetenskaplig karaktär har jag även använt mig av Norsk senter for forskningsdatas databas DBH (Database for statistikk om høgre utdanning). I den norska databasen finns information om tidskrifter och förlag rörande huruvida de har extern granskning eller inte.

Förutom vetenskapliga artiklar, vetenskapliga böcker, vetenskapliga rapporter, konferensrapporter och kursbok/fackbok har jag sorterat in källorna under följande kategorier i referensanalysen:

Studentuppsatser -Masteruppsatser, magisteruppsatser och kandidatuppsatser. Det går att argumentera för att studentuppsatser utgör en form av vetenskaplig publicering men på grund av statusen denna typ av publicering har för forskningsfält och akademin har de inte sorterats under ”vetenskapliga rapporter”.

Rapport -Under denna kategori har jag sorterat rapporter publicerade utanför akademin, av exempelvis myndigheter. De kan vara av vetenskaplig karaktär men har inte genomgått en akademisk granskning.

Dagstidningsartiklar -Artiklar från dagstidningar.

Tidskriftsartiklar -Under denna kategori har andra artiklar sorterats, exempelvis från populärvetenskapliga tidskrifter.

Webbplats -Dokument som inte faller under ovanstående kategorier och endast är publicerade på en webbplats.

[2] Bokus, Adlibirs och Amazon är nätbutiker inriktade mot böcker vilka ofta erbjuder beskrivningar och recensioner av olika verk. Sökmotorn Google Books erbjuder ibland inskannade förhandsvisningar av hela böcker eller utvalda delar och LIBRIS är en nationell söktjänst där information om olika titlar på svenska bibliotek kan hittas.

Övrigt/okänd -En kategori för de referenser som inte kunnat identifieras på grund av brist på bibliografiska uppgifter eller som inte platsar i någon av ovanstående kategorier.

Dessa sista kategorier har formulerats löpande under referensanalysens gång och det kan redan här vara värt att nämna att så gott som alla studerade uppsatsers referenslistor innehållit ”muntliga källor” vilka sorterats bort då det handlat om intervjupersoner från uppsatsernas empiri. Förordningar och olika riktlinjedokument har även sorterats under övrig/okänd då det har handlat om en liten mängd.

6.4. Enkätundersökning

För att svara på frågan ”Vad tänker studenterna biblioteksundervisningen kan ha bidragit till för deras uppsatsarbete?” sökte jag efter studenter villiga att delta i kvalitativa intervjuer. Mitt försök att attrahera respondenter var dock fruktlöst och jag kom fram till att en enkätundersökning var det bästa alternativet.

Det finns en mängd olika sätt att genomföra en enkätundersökning, Bryman (2011:227) uttrycker att den vanligaste formen antagligen är postenkäter, det vill säga enkäter som skickas ut med brev. De kan även delas ut av forskaren under ett undervisningstillfälle eller via e-post (Bryman 2011:227). En fördel med enkäter är, som Bryman (2011:228) pekar ut, att det kostar mindre än strukturerade intervjuer, rent resursmässigt då resor går bort men även tidsmässigt då de går snabbare att distribuera. Någon påverkan från en intervjuare försvinner även naturligt med en enkätundersökning, det är dock svårare att hjälpa studenter så det är viktigt att vara tydlig i formulerandet av frågorna och gärna ha så stängda frågor som möjligt (Bryman, 2011:227, 228). Andra nackdelar är att man inte med all säkerhet vet vem som svarar på enkätfrågorna, att respondenterna direkt kan se alla frågor, inte samla in tilläggsinformation och att det inte passar alla studenter (Bryman, 2011:230). Att studenterna kan se alla frågorna kan eventuellt påverka ordningen de svarar på dem men även att de inte får existera oberoende av varandra (Bryman, 2011:230).

En av de mest betydelsefulla begränsningarna med surveyenkäter är dock att det brukar innefatta ett relativt stort bortfall (Bryman, 2011:231).

Då intentionen med enkätundersökningen främst är att få ett intryck av studenternas uppfattning av biblioteksundervisningen kan ändå denna metod, trots bortfall, bidra till att fler studenter bidrar med sina tankar än om fallet vore kvalitativa intervjuer.

Idén var att först samla in studenternas tankar kring själva undervisningen men även reflektioner rörande hur de själva eventuellt förändrat sin syn på källor och informationssökning på grund av/tack vare undervisningstillfället.

Inför enkäten var tanken att fånga upp vilken betydelse undervisningen kan ha haft för studenternas syn på informationssökning. Detta innefattade, som nämnt, även synen på källors tillförlitlighet. I enkäten benämner jag inte tillförlitlighet ”kognitiv auktoritet” och går inte närmare in på frågor rörande vad detta innefattar. Istället försöker jag fånga upp vad studenterna själva ser som markörer för tillförlitlighet efter undervisningen. Enkäten berör även vilka kanaler de själva brukar vända sig till rörande frågor relaterade till informationssökning såväl som personer vilka de uppskattningsvis tycker inneha någon form av kognitiv auktoritet.

Nedan följer först mitt val av enkät-metod vilket följs upp av ett kapitel där utformningen av frågorna presenteras.

6.4.1. Websurvey

För att enkelt kunna nå ut till studenterna och för att de själva så enkelt som möjligt skulle kunna svara valde jag att skapa en websurvey.

Websurveys kan formas på två olika sätt, det första är enkäter som respondenterna fyller i via en annan hemsida, och det andra är e-postsurveys (Bryman, 2011:598). Websurveys brukar vanligtvis riktas mot större grupper medan e-postsurveys mot mindre, mer homogena grupper (Bryman, 2011:598).

Även e-postsruveys skiljer sig dock, sett till om det handlar om ett bifogat dokument eller om den finns förmedlad direkt i mailet (Bryman, 2011:599). Den senare varianten har fördelen att studenterna lätt kan fylla i formuläret och skicka tillbaka det medan den tidigare erbjuder fler möjligheter sett till ”stilsorter, stilstorlekar, indrag och annat (…)”.

Valet blev att genomföra en websurvey via en annan webbplats då studentgruppen var relativt omfattande och en länk skickades ut till studenterna via deras lärplattform vilket var mycket lämpligare för den undervisande bibliotekarien att dela. Websurveyn skapades med hjälp av google drive med vilket den enkelt gick att dela med en länk, samla in resultat och sammanställa data.

6.4.1.1 Utformning av frågor för websurvey

Webbsurveyn som i sin helhet kan ses i Bilaga 1. var som nämnt ämnad att fånga upp studentgruppens initiala uppfattning rörande vilken betydelse undervisningen kan ha haft för deras informationssökning. Inför utformningen av frågorna tog jag avstamp i mina egna observationer från ett undervisningstillfälle och vad som där behandlades (vilket redovisas i kapitel ”8.1 Diskursanalys av biblioteksundervisningen”).

Fråga 1-3 formulerades med intentionen att utröna om respondenten tidigare deltagit vid annat undervisningstillfälle och/eller det aktuella, då det i princip i lika stor utsträckning kan vara en kausal faktor för deras syn på informationssökning. Fråga fyra berörde om studenterna fann information som de tror kan vara användbar för deras uppsatser under undervisningstillfället. Fråga 5-6 ämnar att undersöka hur studenterna värderat undervisningstillfället sett till deras syn på källor, om tillfället haft en betydelse för hur de ser på källor och hur. Intentionen med frågorna är med andra ord att se om studenterna utifrån undervisningen ändrat sin syn på källors tillförlitlighet och på vilket sätt. Fråga 7 berör vilka informationskanaler studenter brukar använda och om studenterna tror detta kan ha förändrats av undervisningen. Då undervisningen berör just informationskanaler och ofta tar databaser som utgångspunkt, (vilket har en betydelse för vilken typ av källor studenten hittar), är det även av vikt att studera om exempelvis databaser används/kommer användas i större utsträckning som primärt sökverktyg på grund av undervisningen.

Fråga 8-9 handlade om att få initial återkoppling sett till vad studenterna tycker att de kan ha saknat under undervisningen eller tycker kunnat förbättras. Fråga 10 berör mer informella källor och personer som studenterna brukar använda/ta stöd

av för att anknyta till studien av Ahmat, Wan Kamarudin, et al. (2012). Under studien gjordes även ett försök att skicka ut en uppföljande enkät men då endast två studenter svarade har den utelämnats från undersökningen.

I nästa kapitel redovisas resultatet av websurveyn.

7. Resultat av websurvey-undersökningar

Denna del av studien syftar till att svara på frågeställningen ”Vad tror studenterna biblioteksundervisningen kan ha bidragit till för deras uppsatsarbete?” Det var 17 studenter som svarade på websurveyn, varav alla hade deltagit vid biblioteksundervisningen vårterminen 2017 vid Södertörns högskolebibliotek. Intentionen med denna del av undersökningen var främst att få ett intryck av vilken betydelse biblioteksundervisningen, såväl som andra faktorer, kan ha för studenternas informationsanvändning. Huruvida biblioteksundervisningens betydelse återspeglas i studenternas informationsanvändning utreds vidare i kapitel ”8.4 Referensanalys av uppsatsarbeten”.

Av de 17 respondenterna hade 8 stycken deltagit vid en tidigare biblioteksundervisning och en i just ämnet turismvetenskap. 15 personer trodde sig ha hittat material under undervisningstillfället som de kunde få användning av i sitt uppsatsarbete. Alla utom en trodde att biblioteksundervisningen skulle komma att ha betydelse för deras sätt att söka information och källor. 6 personer valde att utveckla på vilket sätt:

”Jag vet hur sökorden kan användas samt vetdkapen [sic] av fler webbsidor att söka information på”

”att vara mer kritisk till det man hittar. Samt börja söka på Leisure Tourism Base”[3]

”Information om nya söksidor”.

”fanns en bra turismsökmotor”

”hittar bättre artiklar nu”

”Söka på databaser för turism”

Fem av svaren betonar att de fått mer insikt rörande informationssökning via ämnesspecifik databas, vilket är det övergripande intrycket från dessa svar. En beskriver vikten av sökordsanvändning, en annan källkritik och en tredje kvaliteten på artiklarna ”bättre artiklar”. Fråga 6 ” Ser du annorlunda på vilka källor du finner

[3] Databas innehållandes referenser och abstrakt till tidskriftsartiklar om turism och närliggande områden.

tillförlitliga nu jämfört med innan sökundervisningen[4] VT17? (utveckla gärna)" fick 11 jakande svar och 6 nekande. 7 personer utvecklade sina jakande svar och på ett varierande sätt:

"Ja, Ja, genom att kolla upp forskare/författare och journal bland annat"

"Ja, Ja nan [sic] lär sig hitta mer relevant information på ett snabbt sätt."

"Ja, Kollar närmare på källan."

"Ja, Dock svårt att se vilka som är vetenskapliga eller inte ändå, fast jag har mycket bättre kunskap om hur jag kan ta reda på det."

"Ja, Genom att kolla vilka artiklar som är vetenskapligt granskade"

"Ja, Har lärt mig att ta reda på om informationen jag hittar är vetenskaplig. Har lärt mig nya sätt att hitta relevant information."

"Ja, Ja men är mer kritisk nu efter sökundervisningarna."

De flesta svaren går att beskriva som övergripande, "kolla närmare", "mer kritisk", "kolla närmare på källan" etcetera. Ett lyfter dock fram "vetenskapligt granskad" som tecken på tillförlitlighet (om än inte hur detta tar sig uttryck) och ett annat svar betonar vikten av forskare/författare och journal. På fråga 7 som berörde vilka sökverktyg studenterna brukar utgå ifrån och om undervisningen förändrat detta verkade 10 studenter ha upptäckt nya sökvägar på ett sätt eller annat och en uttryckte att undervisningen ändrat dennes söksätt. Leisure Tourism Database beskrevs som en ny utgångspunkt (efter undervisningen) för sökning av 4 studenter. En annan student uttryckte att den efter undervisningen börjat att använda Google scholar vilket annars var en av utgångspunkterna för 8 av studenterna oberoende av undervisningen. SöderScholar (bibliotekets sökverktyg för att hitta vetenskapligt/akademiskt material) var utgångspunkten för lika många och även detta oberoende av undervisningen, däremot uttryckte en student att den efter undervisningen lärt sig använda dessa plattformar bättre.

En student uttryckte kort "biblioteket" som svar och bibliotekets portal beskrevs som en utgångspunkt av en annan medan ytterligare två svarade att de efter undervisningen börjat använda bibliotekets flik "fler resurser"[5] mer.

Figur 2. Diagram över generella utgångspunkter för sökning oberoende undervisningen

[4] Jag benämnde undervisningstillfället "sökundervisningen" i enkätundersökningen.

[5] Lista över bibliotekets e-resurser där exempelvis elektroniska uppslagsverk återfinns

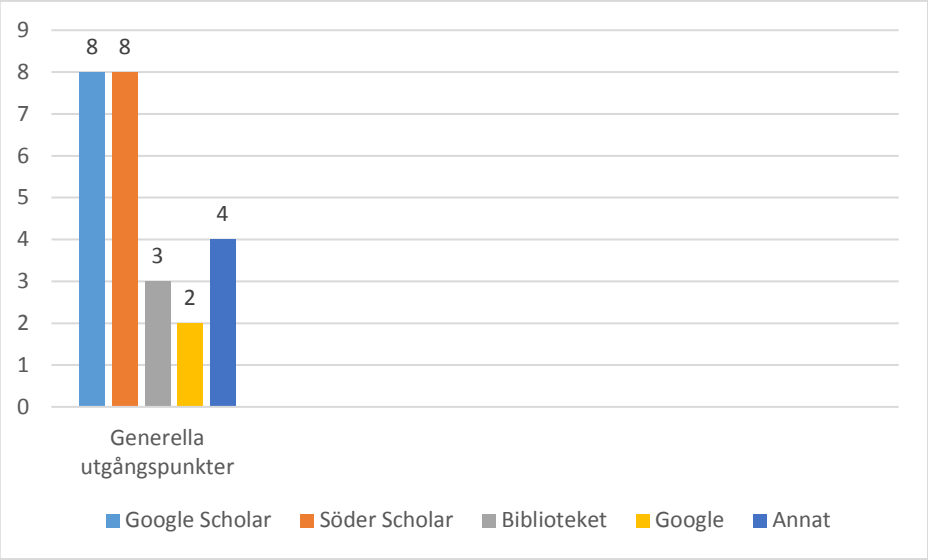

Som figur 2. visar hade studenterna lite olika utgånsgunkter för sin sökning men en majoritet utgick ifrån Google scholar och Söder scholar. ”Annat” handlade om ”tourism journal”, ”olika”, och en student som nämnde ”Elsevier”[6] och ”Researchgate”[7]. Kolumnen ”annat” får således ses som exempel på undantag från ett tydligt mönster medan ”Biblioteket” potentiellt kan åsyfta ”Söder Scholar”.

Sett till hur biblioteksundervisningen påverkat valet av kanaler kan det presenteras i diagramform som följande:

Figur 3. Diagram över generella utgångspunkter för sökning efter biblioteksundervisningen

[6] Förlag som främst publicerar vetenskaplig litteratur.
[7] Webbplats med socialt nätverk och sökmotor där forskare inom olika discipliner är den huvudsakliga målgruppen.

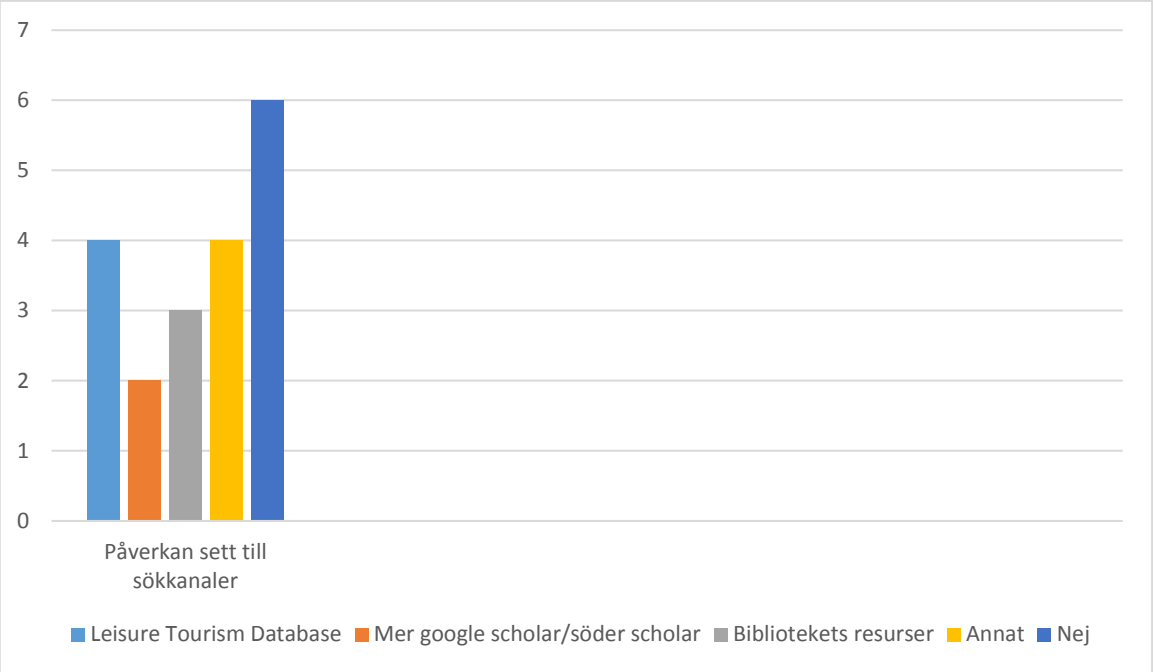

Sex studenter uttryckte inte att biblioteksundervisningen influerat deras val av kanaler på något specifikt sätt. Kolumnen ”annat” innefattar just ”andra kanaler/nya kanaler” i svaren men även ett svar där studenten uttrycker att den börjat söka efter relevanta artiklars källförteckningar. Det går självklart att se svar relaterade till biblioteket och SöderScholar som kopplade till Leisure Tourism Database, då undervisningen utgick ifrån bibliotekets hemsida, vidare till SöderScholar och sedan Leisure Tourism Database men att alla svar utom fem uttryckte en upptäckt av något nytt sätt att initiera sin söka på är ändå värt att uppmärksamma.

Endast en av deltagarna i denna initiala survey-undersökning uttryckte att undervisningen saknade någonting innehållsmässigt (fråga 8). Studenten efterfrågade fler moment relaterade till att konstruera sökord relaterade till deras individuella forskningsfrågor: ”Få konkreta exempel på vilka sökord som kan vara relevanta till ens fotdkningsfråga, utöver när vui fick sitta två och två och skriva ner vilka sökorf [sic] vi ansåg var relevant”. Ingen hade några förslag på förbättring sett till momentet i stort (fråga 9) annat än att en student inte tyckte det borde vara obligatoriskt då denne redan skrivit en kandidatuppsats och varit med på en ett liknande undervisningstillfälle tidigare.

Fråga 10 berörde slutligen om studenterna brukar rådfråga andra personer eller sociala medier/forum än handledare rörande källor. Här svarade 6 personer tydligt

nej. Övriga svar som kan betraktas som nekande löd ”ibland”,”nej mesta dels bara mina studiekamrater”, ”Inte forut, men nu kommer jag göra det” och ”Isåfall vänner som man studerar med”. 7 studenter uttryckte således att de brukade ta hjälp av andra personer och förutom två mer övergripande jakande svar förtydligade 4 stycken att det handlade om studiekamrater eller vänner som studerar/har studerat och en student att denne brukar rådfråga lärare.

Det är intressant att en person uttrycker att denne nu efter undervisningen ämnar rådfråga andra rörande källor vilket den inte gjort tidigare. Huruvida det handlar om bibliotekarier eller bibliotekets tjänster klargörs inte men det går att anta då några andra personer eller mer privata kanaler aldrig betonades under undervisning.

Sett till bruk av ”informella källor” korrelerar svaren på fråga 10 med Ahmat, Wan Kamarudin med fleras undersökning från 2012 där samtal med kollegor/vänner var vanligaste informella källan. Bibliotekarien verkar således inte vara första personen studenter i min undersökning eller dokoranderna/masterstudenterna i Ahmat, Wan Kamarudin med fleras undersökning (2012) vänder sig till utan nära vänner eller kurskamrater/kollegor. Google scholar var en av de viktigaste utgångspunkterna för studenterna i undersökningen före biblioteksundervisningen och sökmotorer på Internet rankades även högst av de formella informationskällorna i studien av Ahmat, Wan Kamarudin med flera (2012). Trots att de studerade grupperna skiljer sig geografiskt men även sett till akademisk nivå är det intressant att liknande mönster går att skönja i båda. Att detta skulle bero på delad ämnesdisciplin ser jag dock inte som troligt.

Det är snarare troligt att det invanda mönstret från vardagssökande på internet återspeglar sig i respondenternas akademiska informationssökbeteende, åtminstone rörande vilka utgångspunkter de föredrar.

För att summera verkar biblioteksundervisningen tydligt ha bidragit till studenternas informationssökande och informationsanvändning inför uppsatsen på flera sätt enligt websurveyn. Många hade fått nya insikter rörande söksätt och sökvägar och en nyupptäckt användning av databasen Leisure Tourism Database betonades

särskilt. Att hela 15 studenter av de 17 som svarade hittat material under undervisningen som de trodde sig ha användning för är ett annat exempel på hur tillfället mer direkt kan ha bidragit till deras uppsatsarbeten.

8. Biblioteksundervisning och informationsanvändning

I föregående kapitel har jag redovisat svaren från websurveyn vilka erbjuder en antydan till vilken betydelse biblioteksundervisningens haft för studenternas informationsanvändande. I detta kapitel analyseras först biblioteksundervisningen utifrån ett observationstillfälle. Biblioteksundervisningen behandlas här som kommunikativ händelse och del av den övergripande diskursordningen akademin. Även om biblioteksundervisningen är relaterad till studenternas textproduktion erbjuder den i sig snarare riktlinjer för vilken typ av information som bör användas än lingvistiska formuleringar i uppsatserna och studeras främst utifrån detta hänseende.

I den andra delen av analyskapitlet, som utgör en diskursanalys av riktlinjedokument analyseras istället hur andra incitament formuleras med fokus på den sociala praktiken.

Diskursanalysen av biblioteksundervisningen och riktlinjedokument tjänar till att beskriva deras roller inom den akademiska diskursordningen och hur de tar sig uttryck. I den tredje delen presenteras en diskursanalys av utvalda uppsatser med intentionen att svara på frågan ”Hur återspeglar sig institutionell påverkan i studenternas textproduktion?”.

Referensanalysen utgör analysdelens fjärde och sista del där den kvantitativa studien av studenternas informationsanvändning presenteras. Referensanalysen ämnar slutligen besvara frågan ”Finns det en påtaglig skillnad mellan referensbruket hos de studenter som deltagit i biblioteksundervisningen och de som inte deltagit i undervisningsmomentet?”.

8.1. Diskursanalys av biblioteksundervisningen

Studien av biblioteksundervisningen såväl som enkätundersökningen är att betrakta som delar av den makrosociala analysen. Det som är av intresse är sociala strukturer och maktrelationerna under vilka studenterna i turismvetenskap skriver sina uppsatser. När studien av biblioteksundervisningen presenteras nedan uppehåller jag

mig således vid undervisningens roll och eventuella betydelse inom den övergripande sociala praktiken som är uppsatsskrivande inom biblioteksvetenskap. Jag intresserar mig för vilka maktstrukturer som återskapas vid ett konkret undervisningstillfälle, och hur, vilket studeras utifrån en deltagande observation. Först presenteras undervisningstillfället med fokus på kognitiv auktoritet då studenternas informationsanvändning är central. Analysen övergår sedan i en studie av biblioteksundervisningen som social praktik; vilka genrer och diskurser som kan urskiljas i denna kommunikativa händelse, särskilt relaterat till informationsanvändning. Slutligen analyseras undervisningen i kritisk informationssökning utifrån diskursiv praktik där produktion, distribution och konsumtionen av tal är det centrala

Hur den övergripande diskursordningen, inom akademin och ämnet turismvetenskap influerat studenternas uppsatsskrivande behandlas i kapitel ”8.3 Diskursanalys av uppsatsarbeten”.

8.1.1. Observation av undervisning i kritisk informationssökning och kognitiv auktoritet

För att själv få en bild av undervisningen observerade jag under vårterminen 2017 ett undervisningstillfälle i kritisk informationssökning för studenter som skriver kandidatuppsats i turismvetenskap. Intentionen var främst att studera undervisningstillfället utifrån vad som behandlades relaterat till källors kognitiva auktoritet och sökteknik. Värt att betona är att detta undervisningstillfälle inte är representativt för andra högskolebiblioteks undervisning eller ens alla andra undervisningstillfällen vid Södertörns högskola. Det jag kan visa på är ett exempel på hur undervisningen kan se ut utifrån min egen observation där kontexten just är en specifik undervisande bibliotekarie, en specifik grupp studenter och ämnet turismvetenskap. Då jag inte heller deltagit vid alla undervisningstillfällen för den aktuella studentgruppen är inte heller observationer relaterade till studenternas beteende representativt för hela gruppen (studenter som deltagit i biblioteksundervisningen).

Sett till upplägget skiljer det sig just kanske främst beroende på undervisande bibliotekariers egna tillvägagångssätt snarare än till innehåll, som främst varierar beroende på institution och på vilken nivå studenterna skriver uppsats. Därför tar jag här främst fasta på att presentera undervisningen rent innehållsmässigt.

Utgångspunkten för min deltagande observation är som nämnt etnometodologisk och fokus låg på att observera hur lärare och studenter handlade och vad som yttrades. Enligt Ritzer (1992:374) är observationer av handlingar och tal tillräckligt för en etnometodolog eftersom det är allt som är tillgängligt för vem som helst. Genom att studera tal och handling i klassrummet kan jag visa på hur socialt liv produceras och organiseras (Ritzer, 1992:374) i den tilltänkta kontexten. Birgitta Kullberg (2004) presenterar en vägledning för den deltagande observatören med referens till Spradley (1980) för vad observationerna bör innefatta:

1.Rum: den fysiska platsen eller platserna
2.Aktör: de inbegripna personerna
3Aktivitet: en uppsättning relaterade handlingar personerna utför;
4.Objekt: de fysiska ting som föreligger;
5.Handling: enstaka handlingar som personerna utför;
6.Händelse: en uppsättning relaterade aktiviteter som personer utför
7.Tid: de följder som inträffar över tiden;
8.Mål: de som personerna försöker uppnå;
9.Känsla: de känslor som upplevs och uttrycks (Kullberg, 2004:104).

Sett till denna lista har inte alla punkter ägnats lika mycket uppmärksamhet, exempelvis syftar punkt 7 till en mer etnografisk studie där man deltar i en grupp under längre tid. I denna studie fungerar istället den deltagande studien som ett stöd för den övergripande analysen av den kommunikativa händelsen. För att underlätta för läsaren kommer jag inte återge exakt alla mina anteckningar från undervisningstillfället utan istället en koncentrerad presentation av mina intryck. Händelser relaterade till studenternas engagemang är markerat i kursivt och bibliotekarien är förkortat till ”B”. Följande presentation är således inte ett exakt återberättande av undervisningstillfället utan av det jag tog med mig och uppfattade av vikt sett till vad som sades och gjordes:

Undervisningen ägde som nämnt rum på Södertörns högskolebibliotek vårterminen 2017 och totalt deltog 17 studenter vid tillfället. När jag anlände var redan merparten av studenterna samlade och jag blev presenterad av undervisande bibliotekarie. Jag satte mig vid sidan om bibliotekarien så jag kunde observera B såväl som studenterna. Undervisningen inleddes med ett citat ur betygskriterierna rörande vad som krävs för att nå godkänt respektive väl godkänt relaterat till just informationsanvändning. B gick vidare med att presentera en sammanfattning av vad som ska gås igenom under undervisningstillfället vilket följdes av en presentation av

Carol Kulthaus modell. B frågade var studenterna trodde sig vara i processen och studenterna fick diskutera i par. *Flera verkade engagerade*. Vissa kände igen sig i stadie 2, flera i 3 och 4[8]. I stadie 2 står studenterna inför sitt ämnesval och känner ångest och förvirring men även eventuell upprymdhet. I stadie 3 skaffar den sökande sig en överblick och det råder fortfarande förvirring och osäkerhet men även tvivel. Stadie fyra innefattar en fokusering av ämnet och den sökande känner optimism och självförtroende.

Redan efter presentationen av sökprocessen frågade B om någon har några frågor. Undervisningen övergick i en övning som handlar om att hitta en artikel, via SöderScholar (som bibliotekarien presenterar) och avgöra om det är en vetenskaplig artikel eller inte. *Studenterna såg nu väldigt fundersamma ut, passiva, de diskuterar inte och bibliotekarien uppmanade dem att prata ihop sig*. De som trodde att det var en vetenskaplig artikel fick räcka upp handen vilket alla gjorde. En student trodde att exemplet var en vetenskaplig artikel då det stod ”vetenskapligt granskad tidskrift”. B uttryckte dock att det inte betyder att alla artiklar i en vetenskaplig tidskrift är granskade. B visade att det går att se författarens status genom att klicka på sidan och på artikeln som dess position på ett universitet, i detta fall en professor. B frågade studenter längst bak i rummet för att engagera fler och nämnde sedan att artikeln bär referenser.

Vidare visade B att abstract och key words är bra att studera för att se om en artikel är av intresse och visade struktur för vetenskapliga artiklar plus tips om var man kan läsa mer. Undervisningen övergick i en ny uppgift vilket var att söka efter liknande artiklar i samma tidskrift genom att utgå ifrån nyckelord, synonymer och liknande begrepp. *Vid denna tidpunkt anlände två studenter till undervisningen*.

Studentgruppen började samtala, vissa har fokus, en frågade efter hjälp och en gick på toaletten. B gick runt och frågade om sökarbetet gick bra. B övergick sedan till att visa hur man kan söka upp tidskriftens namn. *Här kom studenten tillbaka från toalettbesöket*. B. frågade vilka ord de sökt på och någon sade ett nyckelord, en annan försökte söka på sitt ämne men hittande inget. B uttryckte att det är bra att söka i en specifik tidning för att avgränsa träffar, så kallad systematisk sökning och

[8] För en vidare förklaring av alla stadier se kapitel ”5. Tidigare forskning”.

beskrev vidare kedje-sökning som sker via referenserna till artikeln. B tipsade ytterligare om att undersöka ”citing articles” och även att söka på författarnas namn, vad denne mer har skrivit.

Här började studenterna småprata lite. B tipsade om boken ”Att skriva uppsats” som finns på biblioteket och övergick till att presentera citationssökning- att följa referenserna framåt. B uttryckte att halva problemet är att hitta begrepp att söka på och att det således är bra att skapa en tankekarta. Tankekartan kan handla om en frågeställning man plockar ut begrepp ifrån och frågar, utifrån ett eget exempel, studenterna. B tipsade även själv om liknande begrepp, synonymer och även begrepp på annat språk. B uppmanade dem att börja jobba med en tankekarta, delade ut papper och förtydligade att det ska handla om deras eget uppsatsämne. *Diskussioner kom igång, vissa ritade på sina tankekartor, andra sökte efter information och någon kollade sin mobil*. B gick runt och kollade läget, om någon ville ha hjälp- några frågade om de ska söka nu. B sade att de bara ska komma på så många ord som möjligt.

B tipsade om översättningstjänster och synonymordböcker på biblioteket och fler resurser via biblioteket som nationalencyklopedins webbplats.

En student frågade nu om B kan visa igen, verkade intresserad.

Det blev rast och vissa gick ut.

Undervisningen började efter rasten med en diskussion rörande vad som är en relevant text. B uttryckte att det är en fråga om bedömning och att det beror på ”bedömaren och hens förkunskaper”. Vad som är en relevant text är dynamiskt och förändras över tid, ibland kan man just vara intresserad av äldre texter. *Nu kom två eftersläntrande studenter in*. B nämnde att texter som besvarar frågeställningen har relevans och berör andra faktorer som tillgänglighet, svårighetsgrad och typ av text. B avslutade med budskapet att studenterna själva tar beslut rörande varför något är relevant. B gick sedan över till sökteknik och uttryckte att det är bra att söka brett i början och inte använda för många ord. *De flesta följde med engagerat*. B beskrev avgränsning efter sök-namn, publikationstyp, årtal och språk. B presenterade frassökning, trunkering och booleska operationer men uttryckte att sistnämnda är lite överkurs.

Undervisningen övergick i en övning som innefattade sökande i databas. Studenterna uppmanades använda sökord i databasen under en kvart. *Här blir det lite oengagerat, allmänt snack, vissa fokuserade*. B visade exempel på boolesk teknik och att söka i abstract. B visade vidare ett exempel där New Zealand filtrerades bort (relaterat till turism plus filmer). De flesta av studenterna hade sökt i google scholar förut men inte många hade använt ”advanced search”. Mot slutet av undervisningen verkade hälften ha hittat något intressant relaterat till deras uppsatsskrivande. B tipsade slutligen om bibliotekets sökhandledning. Föreläsningen avrundades med ett citat ifrån Harry Potter-boken *Chamber of secrets*; ”when in doubt go to the library” vilket följdes av en inbjudan till avslutande frågor, vilket studenterna inte hade.

Under undervisningstillfället på Södertörns högskolebibliotek betonades särskilt vem som skrivit artikeln och att existensen av referenser är en markör för att artikeln är vetenskaplig. När det gäller typen av källor var det främst vetenskapliga artiklar som behandlades och lyftes fram. Det som beskrevs som kännetecknande för en vetenskaplig text i stort var att den är skriven av forskare, att målgruppen är andra forskare, har ett vetenskapligt sammanhang, redovisar forskningsresultat, refererar till andra forskare och är granskad av forskare (peer review). Strukturen för en vetenskaplig text beskrevs även som följande:

Abstract/nyckelord
Introduktion
Metod
Resultat
Diskussion
Källförteckning

Sökande i ämnesrelaterade databaser var även centralt i undervisningen såväl som i Google Scholar och bibliotekets egen söktjänst.

Engagemanget från studenterna varierade en del under undervisningen men att runt hälften av studenterna verkade ha funnit material de såg som relevant för deras tilltänkta uppsats var ett tecken på att de arbetat engagerat. Intrycket jag fick med mig var i stort att studenterna såg en relativt hög kognitiv auktoritet hos undervisande bibliotekarie (på Södertörns högskolebibliotek). Studenterna uppträdde även övergripande respektfullt vilket kan vara ett tecken på att bibliotekarien ifråga även

uppvisade det Young Rieh (2010:1340) benämner administrativ auktoritet. Huruvida sistnämnda är på grund av den påtvingade, administrativa auktoriteten eller bibliotekariens pedagogiska expertis är dock svårt att avgöra.

Utifrån min deltagande observation ser jag det som möjligt att studenter som deltagit vid biblioteksundervisningen i högre utsträckning använder vetenskapliga artiklar än de studenter som varit frånvarande. Huruvida det finns en möjlig korrelation utreds i referensanalysen.

8.1.2. Biblioteksundervisningen utifrån social praktik

Den kommunikativa händelsen presenterat ovan utifrån en deltagande observation är i sig en social praktik och del av den bredare sociala praktik som är uppsatsskrivande på kandidatnivå i turismvetenskap. Innan jag går in djupare på genrer är det viktigt att upprepa hur dessa skiljer sig från en diskurs. Genrer är olika sätt att agera (i vid betydelse) i enlighet med en viss diskurs (Fairclough, 2003:26) medan diskurs, som nämnt, handlar om hur vi talar om och förstår världen. Värt att tillägga är att diskurs inte i sig behöver vara en viss ideologisk världsbild utan att språkets strukturerade mönster inom olika sociala domäner styr utsagorna och skapar en exempelvis ”politisk” eller ”medicinsk” diskurs (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:7).

Jag går nu in på hur agerandet tar form (biblioteksundervisningen). Fairclough (2003:70) uttrycker att interaktionsgenrer kan analyseras efter aktivitet, sociala relationer och kommunikationsteknologi. Relationen mellan talare och mottagare under biblioteksundervisningen är den mellan lärare och studenter och aktiviteten kan närmast beskrivas som en föreläsning. En föreläsning beskrivs av Fairclough (2003:70) som en specifik diskursiv aktivitet med dess egna organisatoriska egenskaper. Föreläsningar kan vidare analyseras separat från relativt sekundära icke-diskursiva element som användningen av overheadprojektor eller Powerpoint (Fairclough, 2003:70). Informationsteknologin ägnas således ingen djupare beskrivning annat än att Powerpoint användes under undervisningen. I genreanalysen är aktivitetens ”syfte” ofta utgångspunkt för hur genren definieras då de flesta genrer har tydliga syften knutna till något socialt erkänt ändamål (Fairclough, 2003:70, 71).

Syften kan dock se olika ut, med referens till Habermas gör Fairclough (2003:71) skillnad på interaktioner med syfte att uppnå förståelse (kommunikativ handling) och de vars syfte är att nå resultat (strategisk handling). Med ”förståelse” (”understanding”) verkar Fairclough (2003:71) syfta på samförstånd och biblioteksundervisningen kan därför primärt beskrivas som strategisk. Undervisningen är vidare uppdelad i olika övningar med uttalade syften och är vad Fairclough (2003:71) skulle beskriva ”purpose driven” med en tydlig struktur. Fairclough (2003:72) betonar ändå att syfte inte ska ses som helt överordnat när det kommer till genredefinitionen då gränsen mellan de olika typerna av interaktioner inte alltid är så klar och att det snarare handlar om att vissa aktiviteter är mer strategiska (och mindre kommunikativa) än andra. Som en föreläsning kan biblioteksundervisningen beskrivas som ritualiserad och följer en generisk struktur med en initial presentation rörande vad föreläsningen kommer innehålla, frågor till studenterna och relaterade övningar. Analysen av den generiska strukturen beskrivs som viktig när det handlar om ritualiserad strategisk aktivitet och vi ska inte förvänta oss att händelser sker enligt ett förutsägbart mönster (Fairclough, 2003:72).

Det var dock inget jag observerade som avvek från den generiska strukturen för en ”föreläsning” eller ”lektion”. Det var kanske mer övningar än vad som är standard för en genomsnittlig ”föreläsning” men ändå inget avvikande från den generiska strukturen. Fairclough (2003:73) beskriver också hur organisationer har ett intresse av att etablera och upprätthålla kontroll via ritualisering, även sett till anställdas beteende. Hade undervisande bibliotekarie börjat prata vitt och brett om hur denne själv söker information i vardagen med en kamratlig ton hade det framstått som generiskt avvikande. Att det relativt omdiskuterade pronomenet ”hen” användes i undervisningen rörande vad som kan ses som en relevant text uppfattar jag heller inte som avvikande då det idag ändå är förekommande inom akademin. Jag ser heller inget direkt generiskt avvikande med att föreläsningen avslutades med ett citat från en barnbok då liknande inslag i olika tappning är relativt vanliga i föreläsningar. Det kanske rent diskursivt är vanligare med ett mindre formellt och uppmuntrade citat som avslut i en introduktionskurs vid en arbetsplats men denna typ

av föreläsning kan även genremässigt delvis beskrivas i likhet med en workshop/arbetsseminarium. Den stora skillnaden är kanske att en workshop har större fokus på praktisk demonstration och samarbete.

Den sociala relationen mellan interaktörerna under undervisningen är som nämnt ”lärare” och ”elever” men är ändå att betrakta som avvikande sett till ämne och så även relationen mellan studenterna och den som undervisar. Om denna föreläsning ska definieras som genre i enlighet med den sociala relationen interaktörerna emellan handlar det om relationer mellan sociala agenter (Fairclough, 2003:75). Sociala agenter kan vidare tillhöra organisationer, grupper eller individer (Fairclough, 2003:75). I vårt fall handlar det om en social agent (undervisande bibliotekarie) som tillhör ”organisationen” Södertörns högskolebibliotek och de sociala agenter som tillhör gruppen studenter. Högskolebiblioteket är i sin tur bundet till högskolan och den högre utbildningen (akademin) genom bibliotekslagen:

> 12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan. Bibliotekslagen (2013:801).

Hur social hierarki och social distans tar sig uttryck i genrer beskrivs som särskilt intressant av Fairclough (2003:75). Kommunikationen mellan organisationer och individer (som t.ex. mellan staten och folket) beskrivs som hög både hierarkiskt och sett till social distans (Fairclough, 2003:75). I denna kontext är kommunikationen inte lika starkt hierarkisk och distansmässigt som ett tv-sänt tal av statsministern men den undervisande bibliotekarien är en del av högskolebibliotek och även akademin i den kontext undervisningen äger rum. Fairclough (2003:33, 34) beskriver styrande genrer (genres of governance) som de som har som syfte att sälja exempelvis märken, organisationer eller personer och förmedlas i stort från distans, kan vara via massmedia men även en akademisk skrift. Biblioteksundervisningen kan ändå beskrivas som en styrande genre då den ämnar ”sälja in” ett visst perspektiv utifrån en maktposition. Fairclough (2003:32) betonar även att styrande genrer styr sättet enligt vilket saker görs. Tidigt i föreläsningen betonades även informationsanvändningens roll i relation till betygskriterierna för uppsatsarbetet och styrande

genrer har som kännetecken att de länkar det särskilda till någonting mer övergripande (Fairglough, 2003:33). Enligt betygskriterierna som presenterades ska uppsatsen ska vara:

> förankrad i vetenskaplig relevant litteratur (G)
>
> väl förankrad i vetenskapligt relevant litteratur med uppvisande av t ex doktrintillhörighet och perspektivering, samt speglar den samtida vetenskapliga debatten kring frågan som undersöks (VG) (Södertörns högskola, 2016)

På detta sätt verkar biblioteksundervisningen för att upprätthålla sin roll/betydelse inom den diskursordning som är högskolan och på ett högre plan akademin i stort.

Undervisningen är i sig en social praktik där den som lär ut är en organisatorisk entitet (Fairglough, 2003:23). Den sociala praktiken kontrollerar vidare urvalet av strukturella möjligheter och utesluter andra (Fairclough, 2003:23). Litteratur som inte är ”vetenskaplig” sorteras här bort som icke tillförlitligt material. I och med att bibliotekarien inte uttryckligen dikterar vilken typ av källor studenterna ska använda sig av råder det en viss problematik i att, sett till sociala relationer, slå fast att undervisningen är en styrande genre. Styrande genrer kan nämligen ställas emot praktiska genrer som spelar en roll i hur saker görs men inte dikterar hur saker ska göras (Fairglough, 2003:33). Bibliotekarien uttrycker att studenterna själva i slutändan beslutar varför en källa är relevant men samtidigt är det ett övergripande budskap att en viss typ av texter bör användas för att nå betyg med tillhörande beskrivning av hur dessa texter är utformade och kan lokaliseras.

Diskursordningen beskrivs aningen olika av Winther Jørgensen och Phillips, (2000) och Fairclough (2003). Winther Jørgensen och Phillips (2000:73) beskriver som nämnt diskursordningen som ”summan av de diskurstyper som används inom en social institution eller domän” och att de utgörs av diskurser och genrer. Fairclough (2003:24) inkluderar även stilar i diskursordningen vilket jag kort berörde i teori och metod-kapitlet. Detta framstår naturligt förvirrande och begreppen blir svåra att hålla isär, Winther Jørgensen och Phillips (2000:73) uttrycker även att skillnaden mellan begreppen stundvis formulerats planlöst av Fairclough. Enligt Faircloughs (2003:59) beskrivning i *Analyzing discourse* framstår det dock tydligt att ”stil” är relaterat till social identitet, hur vi för oss och talar men även skriver.

Jag ska dock inte uppehålla mig vid ”stil” mer än nödvändigt här då fokus inte är en individuell bibliotekaries kroppsliga beteende. Det subjektiva intrycket sett

till kroppsligt beteende och språkbruk från det aktuella undervisningstillfället, (såväl som vid andra tillfällen jag observerat), är ändå att ingen undervisande bibliotekarie avvikit stilmässigt från sin yrkesroll/ sociala identitet på ett anmärkningsvärt sätt.

För att summera kan biblioteksundervisningen genremässigt beskrivas övergripande som en föreläsning/workshop som i sin tur verkar som en styrande genre inom den akademiska diskursen. Det handlar således inte om en textuell genre i stil med en vetenskaplig artikel men föreläsningen kräver ändå en viss formell ton med ett visst vetenskapligt innehåll. Det går också att se denna genre som en föreläsning inom en pedagogisk diskurs då det pedagogiska perspektivet även formar språket. Innehållsmässigt är användandet av Kulthaus modell som utgångspunkt exempelvis i enlighet med paradigmen/diskursen som råder inom biblioteks och informationsvetenskap. Den kulturella och till viss del ideologiska påverkan från akademin som präglar undervisningen kan även skönjas i att den vetenskapliga databasen ”Leisue Tourism Database” användes även som utgångspunkt för övningarna under undervisningstillfället. Presentationen/typsnittet på databasens webbplats är exempelvis enbart tillgänglig på engelska vilket är det dominerande språket i världen och inom akademin i stort. Hur ekonomiska aspekter spelar in rent diskursmässigt är svårt att spekulera i annat än att databasen är en e-resurs som Södertörns högskolebibliotek abonnerar på och att det således finns ett intresse i att den brukas. Hårdraget sker även undervisningen inom en ekonomisk kontext då undervisande bibliotekarie är beroende av en lön i utbyte mot att arbetet sker på ett visst sätt. Ekonomiska premisser styr vidare resurser och tiden som undervisningen tillägnas vilket bidrar till hur talet utformas. Politiska företeelser kan även spela in beroende på hur mycket och vilken vikt vi lägger vid olika ordval och innehåll. Bruket av ”hen” kan nog, som antytt, uppfattas som politiskt laddat av vissa och att det där går att tolka in en viss normkritisk diskurs.

8.1.3. Biblioteksundervisningen utifrån diskursiv praktik

Som nämnt är det vanskligt att separera analysen av social och diskursiv praktik och mycket av det berörda i föregående kapitel har även med den diskursiva praktiken att göra. Att det inom den diskursiva praktiken finns diskurstyper (diskurser, genrer och stilar) har exempelvis behandlats sett till analysen av undervisningen som social praktik. I detta kapitel är det produktionen, distributionen och konsumtionen av tal och skrift som är det centrala medan maktperspektiv utifrån olika utgångspunkter i huvudsak stod i centrum i föregående kapitel.

Rent språkmässigt är, som konstaterat, den övergripande diskurs som här dikterar ordningen akademin och språkmässigt avvek heller inte biblioteksundervisningen från denna diskursordning. Den undervisande bibliotekariens tal och ordval (diskursiva praktik) är, som nämnt, även att betrakta som pedagogiskt och kan klassas som ”undervisande bibliotekaries pedagogiska talspråk”. Detta beskriver talproduktionen mer träffande då flera begrepp, vilka är vedertagna för insatta inom biblioteks- och informationsvetenskap (som booleska operationer), förklarades grundligt och med exempel. Den diskursiva praktiken skulle exempelvis se väsentligt annorlunda ut i ett samtal mellan två bibliotekarier. Konsumtionen av undervisande bibliotekaries tal sker i första hand av studenter, relativt oinsatta i informationssökande och informationsanvändning. Det kan dock hända att konsumentgruppen varierar, jag var exempelvis med på det aktuella tillfället och vid ett annat tillfälle där jag deltog (vid en annan institution) var även en handledare/lärare närvarande. Att konsumentgruppen förändras har antagligen en viss påverkan på både produktionen och konsumtionen av tal, det är exempelvis möjligt att min närvaro kan ha påverkat studenternas koncentration (till det bättre eller sämre) såväl som undervisande bibliotekaries upplägg av undervisningen.

Inom alla diskursiva praktiker används genrer (och diskurser) på bestämda sätt enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000:73). Jag skulle här kunna utveckla resonemanget från sociala praktiken där jag beskrev det som en föreläsning/workshop inom högre utbildning/akademin rörande att det handlade om en styrande genre. Språkbruket går inte emot denna övergripande klassifikation men det handlar även om en under-genre som kan benämnas ”högskole-(och universitets) biblioteksun-

dervisning”. Denna benämning är också mer uteslutande, samtidigt som den innefattar undervisningar vid andra högskolebibliotek. Dessa kurser/undervisningstillfällen har nämligen många gemensamma punkter sett till vokabulär och utgör en egen föreläsningsgenre inom högre utbildning/akademin. Det är även en genre som är förbunden med den sociala domänen högskole- (och universitets-) bibliotek mer specifikt och inte bara akademin i stort. Inom den diskursiva praktiken ”undervisande bibliotekaries pedagogiska talspråk” är det även möjligt att lokalisera andra genrer som en viss typ av fråge-genrer. Exempelvis ”publikfrågor relaterade till artikelsök” eller ”publikfrågor relaterade till kognitiv auktoritet”. I den diskursiva praktiken används även andra diskurser, jag har nämnt en pedagogisk diskurs men det går även att se en källkritisk diskurs och vetenskaplig diskurs. Talet distribueras i det här fallet ackompanjerat av Powerpoint-text men det som är avvikande sett till den övergripande akademin skulle vara att det uttalat instruerade och uppmanade till ett visst agerande snarare än att bara informera.

8.2. Diskursanalys av riktlinjedokument

Som beskrivet i kapitel ”5.2 Faircloughs diskursanalys som metod” är det av vikt att ringa in ämnesdisciplinen i ett inledande skede av analysen. Det dokument jag främst har använt som utgångspunkt för att få ett grepp om ämnesdisciplinen har varit kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) vid studenternas lärosäte.

Intentionen med detta kapitel är dock inte att genomföra en diskursanalys av dessa dokument i enlighet med Faircloughs tre nivåer utan att analysera incitament för studenternas textproduktion mer övergripande. Att studera dokumenten utifrån social praktik är således det centrala här, det vill säga om det går att utläsa ideologiska, ekonomiska, kulturella och politiska diskurser i dem. Som nämnt (se ”6.2.1 Den sociala praktiken”) kan en diskursordning implementerats både via uttryckliga regler och direktiv men även mer sublimt på ett hegemoniskt sätt via språket. Kursplanen beskriver uttryckligen vad studenter ska kunna efter avslutade delkurser och berör mest innehåll medan kursbeskrivningen för kandidatuppsatsen innehåller regler som är mer relaterade till formalia. Bägge dokumenten utgör dock styrande genrer inom Turismvetenskap (och mer övergripande Akademin)

då de tydligt ”säljer in” ett visst perspektiv utifrån en maktposition. Nedan presenteras först analysen av kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) vilket följs av en kortare analys av kursbeskrivningen för kandidatuppsatsen.

8.2.1. Kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) och kursbeskrivning för kandidatuppsats

Studenternas självständiga examensarbete utgör det avslutande individuella arbetet i delkursen ”Kandidatuppsats” och delkursen beskrivs bland annat innehålla metodgenomgångar som berör analysmetoder och uppsatsdisposition, ett antal obligatoriska seminarier, handledningstillfällen och ett slutseminarium med opponering (Södertörns högskola 2017b). De beskrivna lärandemålen och övergripande innehållsbeskrivningen i kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) är dock av störst intresse sett till ämnesdisciplinens påverkan rent institutionellt (och eventuellt ideologiskt/politiskt/ekonomiskt). Lärandemålen är indelade i tre rubriker: ”Kunskaper och förståelse”, ”Färdigheter och förmåga” och ”Värderingsförmåga och förhållningssätt” (Södertörns högskola 2017b). De olika lärandemålen presenteras i olika punkter med rubriker och inleds med ”Studenten ska efter genomgången kurs kunna”.

Under första rubriken betonas att studenterna ska uppvisa en förmåga att analysera och redogöra för ämnesspecifika fenomen. Att betona uppvisande av analytisk förmåga såväl som redogörelse för vissa centrala begrepp inom ett ämne känns också typiskt för en akademisk diskurs. Fenomenen som lyfts fram under denna rubrik är ”upplevelseturism och professionella möten i en storstadsmiljö” och ”destinationer med tillhörande turismattraktioner och turistföretag”. Sett till dessa fenomen går det att utläsa en mer ämnesspecifik diskurs, som inte är i konflikt med den akademiska diskursen, men som eventuellt även skulle kunna beskrivas som del i en marknadsföringsdiskurs eller relaterade ämnen. Det går även att utläsa en urban nisch från ”storstadsmiljö” vilket betonas igen under andra rubriken ”Färdigheter och förmåga” i meningen ”redogöra individuellt för privat- respektive affärsresandet utifrån en kritisk analys om storstadens förutsättningar”. ”Storstäder” betonas även i en annan punkt och det går att argumentera för att en

urbanturistisk diskurs präglar texten. I punkten som specifikt behandlar studenternas uppsatser betonas dock inte detta: ”självständigt planera arbeta fram, presentera och försvara ett omfattande skrivet akademiskt arbete med ett vetenskapligt djup utifrån turismvetenskapliga frågeställningar” (Södertörns högskola 2017b).

Under den sista rubriken ”Värderingsförmåga och förhållningssätt” betonas inget avvikande från den akademiska diskursen. Det handlar om att studenterna ska kunna värdera turismens roll och konsekvenser på ett kritiskt sätt relaterat till olika aspekter. Det går således att skönja olika diskurser utifrån de aspekter som nämns. Att studenterna ska kunna värdera turismens roll och inverkan sett till ”hållbar samhällsutveckling” (Södertörns högskola 2017b) kan beskrivas som del i en miljömedveten diskurs/hållbarhetsdiskurs. Vikten av miljön betonas mer uttryckligen i en annan punkt: ”kritiskt värdera och ifrågasätta turismens konsekvenser socialt, kulturellt, miljömässigt, ekonomiskt och sysselsättningsmässigt” (Södertörns högskola 2017b).

Kursplanen präglas inte av någon specifik ideologisk diskurs men den bidrar konkret till är att befästa vad som krävs av en student sett till färdigheter och kunskap. Det handlar således om en reproduktion av de kvalitéer en godkänd student ska besitta, något som på ett mer övergripande plan understödjer upprätthållandet av klasskillnader som gynnar dem med mest kulturellt kapital.

I den övergripande beskrivningen av kursinnehållet betonas vidare just Södertörns högskolas turismprofil vilken är privat- och affärsresande i storstad vilket bekräftar den urbanturistiska diskursen. Olika resenärers behov och hur samhället och upplevelseindustrin bemöter dem betonas vidare såväl som skillnaden mellan affärsresande och privatresande. Hade utbildningen haft ett fokus på vildmarksturism hade även den diskursiva praktiken sett annorlunda ut på detaljnivå.

För att summera kan kursplanen beskrivas som en styrande genre förmedlad av en social institution som främst bär upp en akademisk diskurs. Innehållet i kursplanen präglas även av en samhällskritisk diskurs, marknadsföringsdiskurs, urbanturistisk och miljömedveten diskurs. Det är slutligen viktigt att poängtera att Fairlough (1992:89) inte anser att man kan utläsa ideologiska processer enbart genom textanalys då vår förståelse som läsare är begränsad. Hur vi uppfattar olika

texters, meningars och ords betydelse är också starkt avhängigt kontexten vilket jag berör närmare i ”7.3.2 Uppsatserna som diskursiv praktik”.

Kursbeskrivningen för kandidatuppsatsen är också en styrande genre och erbjuder inget avvikande från kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) sett till social praktik. Kursbeskrivningen innehåller däremot mer detaljerade beskrivningar av upplägg och kursmoment som olika seminarier och examination. Under rubrikerna ”skrivregler” och ”betygskriterier” i dokumentet spaltas också tydliga kriterier upp för vad som krävs av studenterna. Jag kommer nu in på vilken typ av ”tal” texten reflekterar (exempelvis löften, frågor, hot etc.) vilket berör den diskursiva praktiken (Fairclough, 1992:75). Det handlar konkret om direktiv och jag skulle beskriva typen av tal som olika former av uppfordringar, ofta förmedlade i punktformer. Under skrivregler kan vi exempelvis läsa följande direktiv rörande formalia:

> Arbetet ska ha försättssida enligt mall från biblioteket
> Arbetet ska ha en sammanfattning placerad direkt efter försättsbladet
> Arbetet ska ha innehållsförteckning.
> Om tabeller eller figurer ingår ska arbetet ha tabell- och/eller figurförteckning
> Nytt kapitel börjar på ny sida. (Södertörns högskola (2016).

Utöver formalia finns utförliga beskrivningar av hur citat, referenser och bilagor etc. ska presenteras. Betygskriterier presenteras under ”examination” där kriterierna för betygen ”godkänt” respektive ”väl godkänt” kan läsas. Det är först under dessa punkter som studenterna kan hitta några direktiv för språkbruk och för betyget godkänt ska uppsatsen ”Ha acceptabel språkhantering, form, röd tråd och uppsatsformalia” (Södertörns högskola (2016). Det enda som skiljer sig för att uppnå betyget väl godkänt sett till språkhantering är att den ska vara ”god” och inte ”acceptabel”. I övrigt betonas, i likhet med kursplanen, bland annat analytisk förmåga, att beröra aktuella frågor, användning av aktuell litteratur, resonemang förankrade i empiri på olika nivå. Med ”nivå” menar jag att kriterierna för respektive betyg inte skiljer sig i stort, annat än att för ”väl godkänt” ska kriterierna uppfyllas ”väl”.

Vad som utgör ”acceptabel” respektive ”väl” språkhantering berörs inte vidare vilket lämnar utrymme för tolkning. Då kontexten är akademisk handlar det dock här om att använda ett språkbruk som överensstämmer med en akademisk diskurs.

På vilket sätt detta språkbruk återspeglas i uppsatserna berörs i nästa kapitel under ”7.3.2 Uppsatserna som diskursiv praktik”.

8.3. Diskursanalys av uppsatsarbeten

Jag har tidigare berört hur biblioteksundervisningen länkas samman med en mer övergripande diskurs via exempelvis ett riktlinjedokument som är studenternas betygskriterier för uppsatsskrivandet. Riktlinjedokument såväl som studenternas undervisning i stort utgör olika delar av den övergripande diskursordningen, det vill säga summan av de diskurser och genrer inom den sociala domänen akademin. När jag ger mig i kast med uppsatsarbetena försöker jag urskilja vilka diskurser och genrer som framträder och det kan mycket väl handla om konkurrerande diskurser, som betonat i teori och metod-kapitlet. Undervisningstillfället har studerats som ett exempel på kommunikativ händelse sett till vad som kännetecknar språkbruket och kandidatuppsatserna är en annan kommunikativ händelse inom samma diskursordning (akademin). I likhet med analysen av biblioteksundervisningen presenteras först analysen av den sociala praktiken där intentionen är att redogöra för vilka diskurser och /eller genrer som kan urskiljas i texterna och upprätthåller turismstudenternas sociala praktik. I analysen av den sociala praktiken fokuserar jag som betonat på hur kulturell, politisk, ekonomisk och ideologisk påverkan eventuellt manifesteras i uppsatserna. Tanken är att här exempelvis visa på den påverkan ämnestraditionen turismvetenskap och akademin i stort har på studenternas arbeten såväl som riktlinjedokumenten från institutionen.

En redogörelse för hur uppsatserna produceras, konsumeras och distribueras följer vidare i analysen av den diskursiva praktiken för att slutligen erbjuda en mer textnära analys med lingvistiskt fokus. För denna kvalitativa analys har jag enbart studerat uppsatserna från 2016, mycket på grund av att jag sent under arbetets gång erhöll deltagarlistor från 2015 och publicerade uppsatser från 2017. Jag ser heller ingen anledning till att uppsatserna publicerade 2016 skulle avvika nämnvärt från de andra åren sett till institutionell påverkan. Diskursanalysen innefattar vidare ingen jämförelse mellan uppsatsgrupperna (deltagit/ icke deltagit i biblioteksundervisningen) då den primärt inte avhandlar biblioteksundervisningens betydelse. I det

sista analyskapitlet presenteras som nämnt resultatet av referensanalysen där jämförelsen mellan studentgruppernas informationsanvändning är central.

8.3.1. Uppsatserna utifrån social praktik

Uppsatserna som nedan är föremål för analys är skrivna av studenterna som i stort deltagit i samma sociala praktiker som olika former av grupparbeten, föreläsningar och tentamensskrivningar.

Rörande ämnesdisciplin har dock vissa studenter skrivit uppsatser med en annan inriktning än just turism vilket konsekvent även påverkat den teoretiska utgångspunkten såväl som studien i stort. En uppsats som avviker behandlar exempelvis hur olika former av kapital tar sig uttryck i dataspel med Bourdieus begreppsapparat som teoretiskt verktyg. Övergripande använder sig ändå studenterna av managementteorier, marknadsföringsteorier och hållbarhetsteorier i sina studier vilket är i linje med kursplanen.

Det går således att argumentera för att en miljömedveten diskurs kan urskiljas i flertalet av uppsatserna såväl som managementdiskurs och marknadsföringsdiskurs. Då så gott som alla uppsatserna studerar företag och organisationer inom turistindustrin kan det även hävdas att de är skrivna inom ramarna för en ekonomisk diskurs och mer ideologiskt en kapitalistisk diskurs. Sistnämnda tar sig främst uttryck i uppsatsernas inriktning där fokus är på konkurrens, image och att attrahera kunder/kundnöjdhet. Att strategier för att uppnå olika former av profit studeras behöver dock inte gå stick i stäv med den miljömedvetna diskursen i olika uppsatser då miljömedvetenhet kan ses som ett medel för att attrahera kunder/besökare. Uppsatserna förhåller sig i stort inte heller kritiska till de studerade företagen/organisationerna på ett ideologiskt plan utan utforskar snarare hur dessa skulle kunna förbättras/utvecklas på den marknad som är turistindustrin för att nå framgång (sett till ekonomi eller popularitet).

Vad jag är intresserad av är emellertid hur ovannämnda diskurser eventuellt skulle forma/ta sig uttryck i språket som studenterna använder och vilken typ av texter/”tal” det här handlar om. Den diskurs som huvudsakligen kan identifieras är således främst den akademiska diskursen i stort.

Relaterat till den sociala praktiken berörde jag kort den eventuella influens studenternas empiriska undersökning kan ha på deras uppsatser. Kontaktmässigt har alla uppsatsskribenterna på ett sätt eller annat även rört sig bortom akademin, främst handlar det som nämnt om intervjuer men även för att på plats observera olika organisationer. Dessa olika former av kontakt och observationer verkar dock inte ha influerat uppsatserna diskursmässigt då det handlar om en kommunikation/ett betraktande som tar avstamp i akademin.

Rörande ”genrer”, vilka som nämnt utgör sätt att agera (exempelvis tala och skriva) (Fairclough, 2003:26), handlar det här övergripande om just kandidatuppsatser. Att det handlar om kandidatuppsatser inom turismvetenskap innebär dock inte att jag skulle definiera det som ett slags under-genre till kandidatuppsats. Uppsatserna innehåller dock i sig även olika genrer. Alla studerade uppsatser från 2016 använder sig exempelvis av olika typer av intervjuer som metod, vilka också presenteras på olika sätt. Detta betyder på intet sätt att uppsatserna utgör intervjuer som genrer, däremot innehåller de bilagor (vilket i sig kan ses som en typ av genre) med intervjusammanfattningar, listor över intervjupersoner och intervjumallar. Uppsatserna innehåller vidare även andra typer av genrer som tabeller, diagram och modeller. Alla uppsatser innehåller även en sammanfattning (abstract). Huruvida exempelvis ”diagram” som genre dikterar sättet någon skriver går att diskutera men sett till form kräver den att texten presenteras med olika former av grafer.

”Stil” är som nämnt relaterat till den sociala identiteten och enligt Fairclough (2003:160-161) handlar det om att lyckas ta till sig en viss social identitet och agera ut den med sin personliga prägel. Sett till social identitet kan det bäst beskrivas som att författarna vill upprätthålla en roll som ”akademiker” med varierande framgång. Mer konkret går det att urskilja en viss akademisk stil i de aktuella uppsatser jag studerat då ett personligt språk undviks till förmån för ett mer formellt (vilket jag går in på närmare i nästkommande kapitel). Ett konkret lingvistiskt exempel är bruket av ”de” och ”dem” istället för den informella textens och talspråkets pronomen ”dom”.

8.3.2. Uppsatserna utifrån diskursiv praktik

Den diskursiva praktiken innefattar som bekant produktion, konsumtion och distribution av text.

Som läsare av studentuppsatser förväntar vi oss exempelvis ett visst språk, att texten refererar till källor som belägg för det som uttrycks och en viss struktur. Alla uppsatser är också producerade i enlighet med en akademisk diskurs med källhänvisningar, kapitel innehållande metod, material, resultatpresentationer, analysdelar och referenslistor. Beträffande konsumtionen och distributionen av dessa texter har internet som kanal bidragit till att läsargruppen skulle kunna innefatta vem som helst. De studerade uppsatserna är exempelvis publicerade på portalen diva.org och tillgängliga för alla. Den huvudsakliga målgruppen för dessa texter är dock andra studenter, eventuella opponenter (som även kan vara högskolelärare), handledare och examinatorer.

Det går som antytt att se vissa avvikelser från diskursen sett till textproduktionen, som att vissa studenter skrivit väldigt långa eller svårbegripliga meningar som följande exempel:

> Enligt vår enkätundersökning ville 39% av de utländska turisterna att få tillbaka att man betalar på bussen på frågan om vad dem skulle välja förbättra hos SL (se figur 11), men i vår intervju med Sven Rudebeck som är affärsförvaltare hos Trafikavdelningen, talade han för oss att det för närvarande finns inga planer på att införa betalning på bussen då anledningen till det är arbetsmiljöverkets beslut om att skyddsstoppa kontanthanteringen på grund av rånrisken.

Då det handlar om en publicerad uppsats skulle ovanstående idag åtminstone vara ”acceptabel språkhantering” inom akademin. Det är möjligt att en fokuserad studie rörande ovannämnda aspekt med större korpus skulle visa på ett normbrott. Detta potentiella normbrott skulle Fairclough beskriva som diskursiv förändring, det hade dock inneburit att meningar som den citerade inte skulle sticka ut i gemene mans ögon vid en läsning. Diskursiv förändring som process handlar enligt Fairclough (1992:97) om att förändringen sprids och stabiliseras genom en ny accepterad uppfattning och neutraliseras.

Diskursiv praktik går, som berört, även att studera utifrån vilken sorts ”tal” (exempelvis löften, frågor, hot etc.) som yttras men även text-sammanhållning/sammanhang (coherence) och intertextualitet (Fairclough, 1992:75). Den typ av ”tal”

texten reflekterar handlar om interpersonell mening vilket i sin tur är beroende på kontexten (Fairclough, 1992:82). I fallet med studentuppsatserna finns det exempelvis ett par uppsatser med retorisk fråga i rubriken som föranleder undersökningen som: ”*Stockholm - Störst, bäst och vackrast?”-En kvalitativ studie om synen på konkurrens hos de officiella marknadsföringsorganisationerna och inofficiella konsulter inom turismnäringen med Stockholm som utgångspunkt*”. Beroende på läsarens tolkning kan det faktum att rubriken formulerats som en fråga antyda lite olika saker men den verkar främst tjäna till att locka till läsning av studenternas studie. I stort är dock uppsatserna fulla av påståenden och slutsatser medan frågorna är undersökningsfrågor och de frågor som varit utgångspunkter för olika intervjuer. Då det handlar om uppsatser riktade till en anonym läsare handlar det aldrig om hot, glädjeutrop eller löften utan texterna går i stort att beskriva som ”resonerande tal”.

”Coherence” är bäst betraktat som textens begripbarhet, att den ”makes sense” (Fairclough, 1992:83). Här handlar det om de tolkningsprinciper som påverkar hur textens uppfattas, vilka kan vara av ideologisk natur (Fairclough, 1992:83). På grund av textsammanhanget men även det faktum att texterna är akademiska går det exempelvis att förstå att ”skribenterna” i följande exempel handlar om dem själva trots att det är i tredje person: ” Detta på grund av att författarna söker en förståelse och insikt för hur Melodifestivalen och Årets Kock arbetar med sina attraktionsstrategier för att attrahera eventens tilltänka målgrupper”.

Intertextualitet är existensen av andra texter inom texten och sett till produktion betonar Fairclough (1992:84) att texter alltid skapas som ett sorts tillägg till redan existerande ”chains of speech communication”. Intertextualitet är också naturligt påtagligt i alla aktuella texter genom citeringar och olika typer av referenser. Fairclough (1992:104) menar dock att intertextualiteten tar sig uttryck på mer implicita sätt, då själva sättet vi formulerar någonting på kan fungera som ett svar på en annan text utan att denna direkt adresseras i vår egen. Intertextualitet kan också ses i hur en författare använder sig av samma metafor eller vokabulär som använts i ett tidigare citerat stycke (Fairclough, 1992:108). Jag nöjer mig här med att konstatera att andra texter införlivats i de aktuella uppsatserna som fraser med citationstecken eller att andra författares ord återges med egen formulering och referens. Konkret

har studenterna använt sig av fotnoter eller att författarens namn skrivits inom klamrar i enlighet med det referenssystem de använt.

8.3.3. Textanalys av uppsatserna

Textanalysen delas i enlighet med Fairclough (1992:75) upp i fyra rubriker; vokabulär, grammatik, sammanhållning (”cohesion”) och textstruktur. Vokabulär innefattar hur författaren beskriver saker, med vilka ord, exempelvis att terrorister skulle beskrivas som frihetskämpar men även ords betydelse, metaforer, omformuleringar etcetera (Fairclough, 1992:76, 76).

Jämfört med vardagligt tal är det enkelt att se hur studenterna ämnar upprätthålla en mer formell ton genom sin vokabulär. Att använda ”därigenom” i stället för ”på detta sätt” känns talande för hur den akademiska diskursen tar sig utryck i studenternas uppsatser: ”Därigenom kunde de se över informationen vi förde vidare och känna sig trygga.” Huruvida detta ordval exklusivt skulle vara utmärkande för en akademisk diskurs är dock inget jag skulle argumentera för då det är vanligt förekommande i olika former av mer formella tal/texter. Det säger kanske även mer om hur genren kandidatuppsats influerar studenternas ordval än att det går att utläsa påverkan, av exempelvis en viss ideologi, sett till hur något är beskrivet. Att utläsa olika värderingar/influenser i dessa texter som återspeglas ordval och hur företeelser återges är i stort vanskligt då genren uppmanar till så neutralt och resonerande ”tal” som möjligt.

”Cohesion” inbegriper vidare hur meningar är utformade, vilket även innefattar pronomen, artiklar, upprepande av ord etcetera (Faircloughs, 1992:77). Som kort berört kan vi se på studenternas meningsbyggnad hur de försöker upprätthålla en akademisk diskurs på olika sätt. Utöver användningen av ”dem” istället för talspråkets ”dom” och att referera till sig själva som just ”författarna” eller ”skribenterna” kan bruket av ”hen” (som även observerades i biblioteksundervisningen) skådas i ett par av de studerade uppsatserna vilket jag tidigare beskrev som uttryck för en inkluderande diskurs. Samtidigt används ordet ”man” på samma sätt av författarna i en uppsats vilket inte heller går i strid med den övergripande akademiska

diskursen men med den inkluderande: ”Inom grunden kan **man** urskilja tre dimensioner: fysisk/ekologisk, sociala och förvaltningsmässiga”.

Konceptet ”grammatik” berör främst hur meningar är uppbyggda och hur dess design reflekterar sociala identiteter, sociala relationer, kunskap och tro (Fairclough, 1992:76). Detta kan även innefatta hur något beskrivs som en fråga, uppmaning eller ett påstående i exempelvis en tidningsrubrik (Fairclough, 1992:76). Som beskrivet är just två av uppsatsernas rubriker formulerade som frågor, för att locka läsaren men kanske även för att betona uppsatsen inriktning på ett visst sätt. Den akademiska diskursens påverkan på grammatiken är som antytt ovan påtaglig i uppsatserna, att författarna ofta beskriver sig själva i tredje person var ett exempel på detta. Ett annat är bruket av passiv form som i följande exempel:

”I genomförandet av denna undersökning är etiska aspekter relevanta”.

Textstruktur berör just hur texten är uppbyggd, vilka element den innehåller och på vilket sätt de är organiserade i enlighet med sin genre, vilket i sin tur erbjuder insikt i vilka sociala relationer och identiteter som är inbyggda i textkonventionerna (Fairclough, 1992:77-78). Som nämnt är också de aktuella texterna strukturerade enligt normen för den genre som är kandidatuppsats.

8.4. Referensanalys av uppsatserna

Intentionen med referensanalysen var att utreda huruvida studentgrupperna deltog/ej deltog i biblioteksundervisningen eventuellt skiljer sig sett till informationsanvändning. Då många studenter skrivit uppsatser i grupp blev korpus aningen begränsat och studentuppsatser från 2015 och 2016 inkluderades även i analysen. Från 2015 publicerades 5 uppsatser av studenter som inte deltog i biblioteksundervisningen enligt närvarolistorna och motsvarande antal för 2016 var 4 respektive 3 för 2017. Som jämförande corpus har samma antal uppsatser med samma totala summa författare valts ut på måfå skrivna av studenter som deltog i undervisningen. Det samlade antalet författare och uppsatser ur båda grupper för respektive år är således samma. Det totala antalet uppsatsen per år är 2015: 10, 2016: 8 och 2017: 6 medan

antalet författare per år är: 2015: 24, 2016: 16 och 2017: 14. I följande tabell presenteras resultatet av den kvantitativa referensanalysen ”Ja” symboliserar studenter som deltagit och ”Ej” den studentgrupp som inte deltog i biblioteksundervisningen:

Figur 4. Tabell över studenternas referensanvändning.

	Ja 2015	Ej 2015	Ja 2016	Ej 2016	Ja 2017	Ej 2017
Vetenskapliga böcker	15	6	9	13	13	2
Kursböcker/fackböcker	48	51	50	41	47	35
Forskningsrapporter	5	6	2	1	6	3
Konferensrapporter	2	0	1	3	0	0
Vetenskapliga artiklar	63	43	44	48	34	45
Studentuppsatser	7	1	4	0	0	0
Dagstidningsartiklar	0	3	0	3	1	2
Tidskriftsartiklar	0	0	2	0	0	2
Rapporter	1	1	2	1	0	0
Webbplatser	30	60	49	16	44	41
Övriga/Okända	8	7	5	3	9	10

Utifrån referensanalysen går det att utskilja vissa tendenser, alla använder sig av vetenskapliga artiklar och webbplatser. Användningen av vetenskapliga böcker är låg medan användningen av kursböcker/fackböcker är frekvent i alla uppsatserna. Det är dock värt att understryka att sistnämnda kategori innefattar ett stort spektrum av texter vilket är en bidragande orsak.

Då alla muntliga/informella källor är att betrakta som del i empirin i de uppsatser sådan referens används har dessa inte inkluderats i tabellerna. Även om summan av referenser i de olika grupperna kan framstå som lika är variationen sett till informationsanvändning dock påtaglig mellan uppsatserna inom en och samma grupp, mycket på grund av att urvalet varit begränsat. Antalet källor tillskrivna en viss kategori kan således vara avhängigt informationsanvändningen i en enda uppsats i diagrammen ovan. Som nämnt i ”Tidigare forskning” visade Hurst och Leonards (2007) undersökning på att studenter som inte deltagit vid biblioteksundervisning förlitade sig i högre grad på webbplats-källor än de som deltog. Sett till denna referensanalys verkar det inte råda någon större skillnad mellan dessa grupperna, de deltagande studenterna hade 128 referenser till webbplatser medan de icke-deltagande uppvisade 119. Dessa referenser handlade även i stort om länkar till företag och organisationer som studerats som del i uppsatsernas empiriska undersökning. Det som främst är av intresse är dock summan av vetenskapliga källor som respektive grupp har använt vilket ser ut som följande:

Figur 5. Tabell över studenternas användning av vetenskapliga källor.

	Ja (2015-2017)	Ej (2015-2017)
Vetenskapliga böcker	37	21
Forskningsrapporter	13	10
Konferensrapporter	3	3
Vetenskapliga artiklar	141	136

Skillnaden mellan grupperna är mest noterbar sett till bruket av vetenskapliga böcker medan bruk av andra vetenskapliga källor är relativt jämnt fördelat. Gruppen

som deltog i biblioteksundervisningen använde förvisso vetenskapliga artiklar i större utsträckning, en skillnad som hade varit mindre marginell om endast uppsatser från 2015 hade studerats. Å andra sidan var fallet det motsatta om endast år 2017 studerats, även om det då gällde en mindre korpus. Med gruppernas referensanvändning från alla tre år hopräknade handlar det dock inte om någon påtaglig skillnad (141 mot 136). Bruket av forskningsrapporter är även aningen högre hos deltagande gruppen och informationsanvändningen hos respektive grupp dementerar inte att biblioteksundervisningen haft en viss betydelse.

För att summera verkar inte biblioteksundervisningen ha haft någon större betydelse för studenternas bruk av vetenskapliga referenser, åtminstone inte bekräftande vetenskapliga artiklar. Här behövs det dock betonas att det inte heller är uteslutet att de studenter som inte deltog i det aktuella undervisningstillfället deltog i ett annat. Biblioteksundervisningen är också bara en av många faktorer som kan ha influerat studenternas informationsanvändning vilket vi återkommer till i diskussionen.

9. Slutdiskussion

Jag har i denna studie undersökt institutionell påverkan på studenters textproduktion såväl som biblioteksundervisningens betydelse utifrån olika metodologiska inriktningar. Av särskilt intresse var biblioteksundervisningens betydelse för studenters informationsanvändning vilket jag ämnade utreda med hjälp av en enkätundersökning och en referensanalys.

Utifrån enkätundersökningen verkade respondenterna tydligt ha tagit med sig nya insikter rörande informationssökning och vilka källor som kan ses som tillförlitliga. Ett flertal uttryckte även att de hittat information de trodde sig få användning för i sitt uppsatsarbete. Svaren från enkätundersökningen korrelerade i stort med vad som betonades under biblioteksundervisningen. Sett till användandet av vetenskapliga artiklar visade referensanalysen dock inte på någon större skillnad mellan grupperna som deltog respektive inte deltog i biblioteksundervisningen. Bruket av vetenskapliga artiklar var istället rikligt i bägge grupper vilket korrelerar med incitament från biblioteksundervisningen såväl som riktlinjedokument. I ”Tidigare forskning” beskrevs hur Pilerot (2007) efterfrågade en biblioteksundervisning mer anpassad efter studentgrupper. Utifrån min observation är denna önskan idag uppfylld då biblioteksundervisningen tydligt var anpassad efter studentgruppen. Att detta bidrog till bibliotekariens kognitiva auktoritet ser jag också som tydligt utifrån enkätundersökningen. Det tydligaste exemplet är att 4 av de 17 studenter som svarade på enkäten såg en användning för Leisure Tourism Database efter undervisningen.

Huruvida biblioteksundervisning såväl som riktlinjedokument haft en direkt påverkan på studenternas informationsanvändning och till vilken utsträckning är dock svårt att påvisa utifrån denna studie. Även om resultaten tydligt hade uppvisat en korrelation mellan deltagande i undervisningen och ett frekvent bruk av vetenskapliga källor är det dock viktigt att betona att det inte säger mycket om påverkan. Enkätundersökningen stärker förvisso tesen att biblioteksundervisningen skulle ha en positiv effekt på studenternas informationsanvändning men alla studenter vars uppsatser utgör denna studies korpus deltog inte i enkätundersökningen.

En rad andra faktorer kan även ha påverkat deras informationsanvändande under uppsatsarbetets gång, ett exempel är handledarna vars influens kan variera enormt från uppsats till uppsats. Ett annat exempel är hur studenters inställning i

stort till studierna kan påverka deras informationsanvändning. Det går exempelvis att anta att de studenter som frånvarar från biblioteksundervisningen kanske i stort är mindre dedikerade i sina studier, även sett till informationssökande och informationsanvändning.

Jag anser ändå i slutändan att de tendenser denna studie fångar upp från enkätundersökningen och referensanalysen visar på att biblioteksundervisningen i flera fall haft en viss betydelse för studenternas informationssökande och informationsanvändning. Det skulle dock krävas en mer omfattande undersökning genomförd på olika högskolebibliotek för att bekräfta denna ståndpunkt.

Min tredje frågeställning ”Hur återspeglar sig institutionell påverkan i studenternas textproduktion?” studerades utifrån Faircloughs kritiska diskursanalys och jag kunde se hur diskurser från riktlinjedokument återspeglades i uppsatserna på flera sätt. I riktlinjedokumenten kunde jag exempelvis urskilja tecken på marknadsföringsdiskurs, urbanturistisk diskurs och en hållbarhetsdiskurs som återkom i uppsatsarbetena (från 2016). I alla analyserade uppsatser från 2016, med ett undantag, studerades institutioner/organisationer inom urban turism med olika inriktning. Utöver att den urbana turismen var i fokus kunde en hållbarhetsdiskurs identifieras i flera av uppsatserna vilket även betonades i kursplanen.

Anledningen till att vissa diskurser som kan urskiljas i riktlinjedokumenten upprepar sig i studenternas uppsatser behöver, i likhet med informationsanvändningen, dock inte ha någon direkt kausalitet relaterad till de studerade styrande genrerna (biblioteksundervisningen och riktlinjedokument) utan kan likaväl handla om påverkan från föreläsningar och handledare.

I den mer textnära analysen kunde jag se hur vissa uppsatsarbeten avvek från den akademiska diskursen sett till stavning och meningsuppbyggnad. Det är, som påpekat i analysen, möjligt att det råder en förändring sett till vad som ses som accepterad akademisk skrift på denna nivå. För att utreda om det inte handlar om annat än smärre undantag skulle dock en mycket större och mer textnära studie behöva realiseras som innefattade ett stort årsspann. I uppsatsen nämner jag hur det kan råda en konkurrens mellan diskurser, även inom diskurser som är mer övergripande. Bland de studerade uppsatserna återfanns exempelvis två skilda personliga pronomen ”man” och ”hen”. Då ”hen” framstår som könsneutralt går det att se som

tecken på en inkluderande diskurs och det är idag ingen ovanlighet att se detta pronomen i akademiska texter, (det användes som nämnt även under den observerade biblioteksundervisningen). Inte länge sedan verkade det dock råda många debatter om ordet så jag skulle argumentera för att en diskursiv förändring faktiskt redan ägt rum rörande detta språkbruk, åtminstone inom akademin.

Vad som påverkar enskilt språkbruk är dock svårt att påvisa utan mer kvalitativa intervjuer. Som betonat i uppsatsen är påverkan i stort vanskligt att utreda, särskilt när det kommer till att nå generella slutsatser.

Mitt förslag på fortsatt forskning är, som antytt, en mer omfattande studie i vilken även en större enkätundersökning och referensanalys ingår. Kompletterande kvalitativa intervjuer där studenters tankar rörande biblioteksundervisning kunde lyftas skulle också bidra med insikter. Särskilt viktigt vore det att kunna fånga upp hur studenterna funnit information i sluttampen av sina uppsatsarbeten och vilka faktorer som påverkat deras informationsanvändning mest under och på vilket sätt.

10. Sammanfattning

Trots att intresset för hur människor söker och använder information är stort inom biblioteks- och informationsvetenskap finns det få studier som undersöker högskolors biblioteksundervisning, särskilt i en svensk kontext. Syftet med denna studie är att bidra till en ökad förståelse för vilken betydelse denna undervisning kan ha för studenters uppsatsarbeten. Det sekundära syftet med studien var att undersöka hur institutionell påverkan återspeglas i studenternas textproduktion. Denna studie tar avstamp i observation av ett undervisningstillfälle vid Södertörns högskolebibliotek där studenter i färd att skriva kandidatuppsats inom turismvetenskap deltog. Fokus för studien blev således denna studentgrupp och mer övergripande kandidatuppsatser i turismvetenskap av studenter vid Södertörns högskola.

Genom en enkätundersökning har återkoppling rörande vad studenterna tänker att biblioteksundervisningen kan ha bidragit till för deras uppsatsarbete samlats in. Huruvida biblioteksundervisningens betydelse avspeglas i uppsatserna har undersökts utifrån en jämförande referensanalys som innefattade kandidatuppsatser i turismvetenskap publicerade mellan 2015 och 2017.

Studenternas enkätsvar talade övergripande i biblioteksundervisningens favör där en ökad inriktning mot att söka i databaser och efter vetenskapliga artiklar betonades. Den jämförande referensanalysen bestred inte heller vad som uttrycktes i enkätundersökningen utan studenter som deltog i biblioteksundervisningen använde mer vetenskapliga källor, även om skillnaden var marginell gentemot de som inte deltagit.

Utifrån Norman Faircloughs kritiska diskursanalys undersöktes hur institutionell påverkan återspeglades i utvalda uppsatser men även i biblioteksundervisningen. Genom att analysera biblioteksundervisningen och riktlinjedokument gick det att se hur en viss typ av akademisk diskurs reproducerats i uppsatserna. Ämnesdisciplinära diskurser återspeglades även övergripande i uppsatserna och analysen visade hur textproduktionen präglades av en akademisk diskurs främst sett till formalia, språkhantering och bruk av referenser. Den akademiska diskursen var också påtaglig i den mer textnära analysen sett till faktorer som grammatik och ordval. I vissa uppsatser observerades dock meningar som inte alls skulle anses falla inom

ramen för ”akademisk diskurs” och det är möjligt att det råder ett trendbrott när det kommer till akademiskt språk idag på kandidatnivå.

Denna studie beskriver biblioteksundervisningens betydelse på flera sätt. Diskursanalysen visade att biblioteksundervisningen har en roll som styrande genre där akademisk och ämnesdisciplinär diskurs reproduceras. Enkätundersökningen visade vidare på att biblioteksundervisningen utgör en kognitiv auktoritet gentemot studenterna vilket korrelerade med referensanalysen.

Mer omfattande undersökningar med liknande inriktning skulle bidra till en ökad förståelse för biblioteksundervisningens betydelse för studenter såväl som dess roll inom akademin och konsekvent dess existensberättigande.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckt material

I uppsatsförfattarens ägo

Södertörns högskola (2016). ”Preliminärt schema och Kursbeskrivning Kandidatuppsats i turismvetenskap” VT17 Period 1-4 170120-160602. Södertörns högskola/Turismprogrammet (Senast ändrad: 160118). Personlig mail-kommunikation med Gustaf Onn, kursansvarig 18/8-2017.

Tryckt material

Ahmat, N. H. C., Wan Kamarudin, W. N. B., Aziz, R. A., & Mohd Radzi, S. (2012). ”Information Seeking Behaviour (ISB) among postgraduate students in universiti teknologi MARA, Malaysia”. I *Current Issues in Hospitality and Tourism Research and Innovations* - Proceedings of the International Hospitality and Tourism Conference, IHTC 2012 (pp. 3-7). Tillgänglig via: https://fhtm.uitm.edu.my/v2/images/jthca/Vol6Issue2/Chap-5.pdf

Belanger, Jackie, Rebecca Bliquez, Rebecca & Mondal, Sharleen. (2012). "Developing a collaborative faculty-librarian information literacy assessment project", *Library Review*, Vol. 61 Iss 2 pp. 68 – 91.

Berggren, Christian. (2016). *Vetenskaplig publicering - historik, praktik och etik*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bibliotekslagen (2013:801). Tillgänglig via:
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2013-801/ (hämtad 18/9-2017)

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Fairclough, Norman. (2003). *Analysing discourse*. London: Routledge.

Fairclough, Norman. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press

Hertil Lindelöw, Camilla. (2008). ”Effekter av undervisning i informationskotens – går de att mäta?” *Nordisk tidskrift för informationsspecialister*, ISSN 1653-0225, Vol. 63, nr 3, 81-84 s. Tillänglig via: http://www.diva-potal.org/smash/get/diva2:359272/FULLTEXT01.pdf

Hurst, Susan & Leonard, Joseph. (2007). “Garbage In, Garbage Out: The Effect of Library Instruction on the Quality of Students’ Term Papers*”. Electronic Journal of Academic and Special Librarianship* v.8 no.1. Tillgänglig via http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v08n01/hurst_s01.htm

Kullberg, Birgitta. (2004). *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB.

Larsson, Ann Louise. (2009). *På tal om källor*. Magisteruppsats i biblioteks-och informationsvetenskap vid institutionen Biblioteks-och informationsvetenskap. Bibliotekshögskolan Borås. Tillgänglig via http://bada.hb.se/bitstream/2320/5747/1/09-68.pdf

Limberg, L., Hultgren, F. och Jarneving, B. (2002). *Informationssökning och lärande: en forskningsöversikt*. Finns i fulltext via Skolverket, s 11-92. 81 s.

Pilerot, Ola. (2007). *Skriva och referera- En studie av designingenjörstudenters och sjuksköterskestudenters informationsanvändning i samband med uppsatsskrivande*. Magisteruppsats i biblioteks-och informationsvetenskap vid institutionen Biblioteks-och informationsvetenskap. Bibliotekshögskolan Borås. Tillgänglig via http://bada.hb.se/bitstream/2320/2134/1/07-31.pdf

Pilerot, Ola. (2008). Informationsanvändning ur ett referensanalytiskt perspektiv: konsekvenser för undervisning i informationssökning. *Svensk biblioteksforskning*, ISSN 0284-4354, E-ISSN 1653-5235, Vol. 17, nr 1, 27-38 s.

Rieh, Soo Young. (2010). “Credibility and Cognitive Authority of Information”, *Encyclopedia of Library and Information Sciences*, Third Edition, 1: 1, 1337 — 1344. Tillgänglig via: https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/106416/Rieh_ELIS_published.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Reitz, Joan M. (2017) *Online Dictionary for Library and Information Science*. Tillgänglig via http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_A.aspx (hämtad 18/9-2017)

Ritzer, George. (1992). *Sociological Theory*. New York: McGraw-Hill.

Stockholms universitet. (2017). Stockholms universitetsbiblioteks webbplats http://su.se/biblioteket/forskarst%C3%B6d/boka-kurs-i-informationskompetens-f%C3%B6r-dina-studenter-1.240483) (hämtad 31/1-2017)

Sundin, Olof. (2008). Negotiations on information seeking expertise: a study of web-based tutorials for information literacy. *Journal of Documentation*. 64:1.

Södertörns högskola. (2017a). Södertörns högskolebiblioteks webbplats https://www.sh.se/p3/ext/content.nsf/aget?openagent&key=kontakt_och_oppettider_1392975882702 (hämtad 31/1-2017)

Södertörns högskola. (2017b). Kursplanen för Turismvetenskap C (kandidatnivå) vid studenternas lärosäte http://utbdb.sh.se/apps/planer/new/showSyll.asp?cCode=1007TR&cid=516&lang=swe

Winther Jörgensen, Marianne & Philips, Louise. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bilaga 1: Websurvey

1.Deltog du på undervisningen i kritisk informationssökning för Turismvetenskap C, vårterminen 2017?

2.Har du skrivit en c-uppsats innan? Om ja, när och i vilket ämne?

3.Har du varit med på Södertörns högskolebiblioteks eller något annat högskolebiblioteks sökundervisning tidigare? Om ja, när och på vilken högskola?

4. Hittade du material som du tror du kommer få användning av under sökundervisningen VT17?

5.Tror du att sökundervisningen VT17 kommer påverka ditt sätt att söka efter information och källor? Om ja, i så fall hur?

6.Ser du annorlunda på vilka källor du finner tillförlitliga nu jämfört med innan sökundervisningen VT17?

7. Vilket/vilka sökverktyg brukar du utgå ifrån i en sökprocess och har det ändrats efter sökundervisningen VT17?

8. Var det någonting du saknade under sökundervisningen VT17 innehållsmässigt? (om ja, vad för någonting?)

9. Tycker du att själva momentet kunde förbättras på något sätt?

10.Brukar du rådfråga andra personer än din handledare rörande val av källor, exempelvis, familj, vänner, bibliotekarier eller sociala medier/forum?